

Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn

Våren 2008

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2006:2 Det framtida utbildningsbehovet på Åland
- 2006:3 Konjunkturläget våren 2006
- 2006:4 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn våren 2006
- 2006:5 Kommunreform på Åland? En förstudie
- 2006:6 Konjunkturläget hösten 2006
- 2006:7 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn – hösten 2006
- 2006:8 Ålänningarnas partisympatier. Hösten 2006
- 2006:9 Förhandsbedömningar av Ålands EU-program 2007-2013. Regional konkurrenskraft och sysselsättning. Landsbygdens utveckling
- 2006:10 Att skapa sin försörjning i insulära regioner. Sex nordiska fallstudier
- 2007:1 Konjunkturläget våren 2007
- 2007:2 Det åländska sjöklustret
- 2007:3 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn - våren 2007
- 2007:4 Prognos för flitpengens utveckling 2008-2010. En analys av olika faktorerers inverkan på skattegottgörelsen
- 2007:5 Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland
- 2007:6 Konjunkturläget hösten 2007
- 2007:7 ”Olika behandling i lika situation”. Om diskriminering i det åländska samhället
- 2007:8 Färöarna. En studie av institutionellt handlingsutrymme, ekonomisk utveckling och ekonomisk-politiskt lärande
- 2007:9 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn - hösten 2007
- 2008:1 Det finska språkets ställning inom det åländska arbetslivet
- 2008:2 Kvinnors företagande på Åland. En samhällsekonomisk resurs med tillväxtpotential
- 2008:3 Konjunkturläget våren 2008

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) gör två gånger per år en ekonomisk bedömning för den kommunala sektorn på uppdrag av Ålands kommunförbund. Rapportens huvudsakliga syfte är att förse de åländska kommunerna med aktuellt ekonomiskt underlag för en bedömning av framtidsutsikterna med särskild hänsyn till de behov som framkommer i anslutning till budgetprocessen. Enligt uppdragsgivarens önskemål ligger fokus i höstrapporten på en djupare genomgång av konjunkturläget inom olika delar av den åländska ekonomin, medan vårrapporterna granskar olika aktuella teman. I vårens rapport är det följderna av eventuella utflaggningsbeslut samt befolkningsprognoser som särskilt efterfrågats av uppdragsgivarna.

Längst fram i rapporten finns en kort sammanfattning med en sammanfattande prognos för de mest centrala inkomstkällorna för kommunerna inför år 2009. Därefter följer som bakgrundsinformation en komprimerad allmän bedömning av konjunkturläget och den åländska ekonomin. I rapportens huvudkapitel finns de djupare analyserna och prognoserna över den kommunala sektorns ekonomi; utvecklingen av kommunernas skatteinkomster och landskapsandelar.

Utredare Maria Rundberg har tillsammans med utredningschef Katarina Fellman varit ansvarig för arbetet med rapporten. Katarina Fellman har deltagit i analysen av följderna av eventuella utflaggningsbeslut. Ekonomistatistiker Jouko Kinnunen har prognostiserat utvecklingen av skattegottgörelsen. Den allmänekonomiska bedömningen är i huvudsak hämtad från ÅSUBs konjunkturöversikt Konjunkturläget våren 2008 (Rapport 2008:3). Bedömningen av den kommunala ekonomin avslutades i slutet av april 2008.

Såväl kommunförbundet som ÅSUB tar gärna emot synpunkter och frågor om innehållet i rapporten. Om ytterligare information önskas går det bra att ta kontakt med Maria Rundberg, telefon 25495.

Bjarne Lindström

Sigurd Lindvall

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Ålands kommunförbund

Innehåll

Förord	2
Figurförteckning	6
Tabellförteckning	7
1. Sammanfattning	9
2. Upplägg av rapporten	11
3. Allmän konjunkturöversikt	12
4. Utvecklingen av den kommunala ekonomin	16
4.1 De kommunala nyckeltalen betydligt ljusare år 2008.....	16
4.2 Utvecklingen av kommunernas skatteinkomster	20
4.3 Landskapsandelarna till kommunerna	33
4.4 Kommunernas samlade skattefinansiering.....	38
5. Befolkningsutvecklingen per åldersgrupp och kommun	39
5.1 Befolkningsprognoser	39
5.2 Internationell in- och utflyttning	43
Bilagor	45
Referenser	53

Figurförteckning

Figur 1. BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med utvecklingen i Finland och Sverige.....	13
Figur 2. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen, löpande priser.....	15
Figur 3. Kommunernas årsbidrag och avskrivningar, 1.000 euro	18
Figur 4. Kommunala nyckeltal per invånare, alla kommuner (euro/invånare)	19
Figur 5. Andel av sysselsatta med persontransport över hav inom privata sektorn av sysselsatta totalt, 31.12.2004.....	24
Figur 6. De ombordanställda (m/s Eckerö, m/s Rosella) ålänningarnas andel av kommunalskatten år 2007 (uppskattning av kommunernas förvärvsinkomstskatter år 2007)	25
Figur 7. Utvecklingen av kommunernas skatteinkomster i sammandrag, 1.000 euro	32
Figur 8. Landskapsandelarna per sektor, 1.000 euro.....	37
Figur 9. Kommunernas samlade skattefinansiering, 1.000 euro	38
Figur 10. Antal invånare 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)	39
Figur 11. Antal invånare 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 per åldersgrupp (inkl. flyttningsrörelsen).....	40
Figur 12. Antal 6-15-åringar 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)	41
Figur 13. Antal 65-74-åringar 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)	42
Figur 14. Antal 75-åringar och äldre 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)	43
Figur 15. Internationell in-, ut- och nettoflyttning för hela Åland åren 2004-2006 sammantaget, antal personer	44
Figur 16. Utvecklingen av förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen.....	49

Tabellförteckning

Tabell 1. Kommunernas samlade skattefinansiering i 1.000 euro samt euro per invånare.....	10
Tabell 2. Centrala poster från kommunernas bokslut och budgeter, 1.000 euro.....	17
Tabell 3. Centrala prognossiffror och antaganden.....	22
Tabell 4. Årlig löneinkomst och kommunalinkomstskatt för personal i passagerartrafik, tre exempel	23
Tabell 5. Kalkyl över kommunernas förvärvsinkomstskatter, 1.000 euro (enligt debitering \square)	26
Tabell 6. Prognos för kommunernas andel av samfundsskatten 2006-2009, euro (enligt debitering)	29
Tabell 7. Fastighetsskatteskalkyl per fastighetslag och kommun 2008-2009, 1.000 euro (enligt debitering).....	31
Tabell 8. Sammandrag över kommunernas kalkylerade skatteinkomster, 1.000 euro	33
Tabell 9. Preliminära landskapsandelar per sektor och kommun år 2009, euro.....	34
Tabell 10. Landskapsandelarna per sektor 2006-2009, euro	37
Tabell 11. Preliminär förvärvsinkomstskatteskalkyl (enligt debitering \square), Mariehamn april 2008 (1.000 euro).....	46
Tabell 12. Preliminär förvärvsinkomstskatteskalkyl (enligt debitering \square), landsbygden april 2008 (1.000 euro).....	47
Tabell 13. Preliminär förvärvsinkomstskatteskalkyl (enligt debitering \square), skärgården april 2008 (1.000 euro).....	48
Tabell 14. Självriskandel enligt bosättningsstrukturgrupp för specialomsorgen, barnskyddet och missbrukarvården.....	49
Tabell 15. Antal invånare per kommun 31.12.2007 och enligt prognos för 2015 och 2020 (inkl. flyttningsrörelsen).....	50
Tabell 16. Internationell inflyttning sammantaget för åren 2004-2006 enligt ålder och kommun.....	51
Tabell 17. Internationell utflyttning sammantaget för åren 2004-2006 enligt ålder och kommun.....	51
Tabell 18. Internationellt flyttningsnetto sammantaget för åren 2004-2006 enligt ålder och kommun.....	52

1. Sammanfattning

Den amerikanska krisen har blivit mer utdragen och djupare än många befarat och den börjar nu få återverkningar på den globala ekonomiska tillväxten. Konjunkturedgången i världsekonomin har blivit mer utdragen än de flesta förväntat. Tillväxten förväntas vara fortsatt svag i USA, och vi är tvungna att skriva ned våra tidigare prognoser för såväl Euroområdet som för Finland och Sverige. I de asiatiska tillväxtekonomierna förväntas dock tillväxten att vara fortsatt god.

Det som sker på den globala nivån påverkar den åländska ekonomin ganska långt. Höjda energipriser fördyrar för företagen och hushållen. Sjunkande tillgångspriser och höjda räntor minskar hushållens ekonomiska manöverutrymme och den lokala efterfrågan sjunker. En eventuell dämpning av tillväxten i världshandeln och exporten, kan negativt påverka efterfrågan på åländska sjötransporter och efterfrågan på åländska industriprodukter.

Utvecklingen inom passagerarsjöfarten är avgörande för vad som sker med den åländska ekonomin. I dagsläget ser det ut att gå rätt bra för den åländska sjöfarten som helhet, men samtidigt har Åland stora problem till följd av förändringar inom passagerarsjöfarten. De kommunala skatteintäkterna påverkas direkt av utflaggningen, landskapets ekonomi indirekt, genom att den så kallade flitpengen minskar i direkt proportion till de minskade skatteintäkterna.

Landskapets och kommunernas ekonomiska utveckling ser ändå ljus ut för de närmaste åren. Avräkningsbeloppet beräknas ytterligare stiga från 2007-års nivå på 194,4 miljoner euro till runt 205 miljoner euro åren 2008 och 2009. Skattegottgörelsen, som var rekordstor år 2005, fastställdes år 2006 till 24,2 miljoner euro och förväntas hållas på nästan samma nivå år 2007, för att därefter mattas av något åren 2008 och 2009.

Kommunernas skattefinansiering, det vill säga kommunernas skatteinkomster och landskapsandelar sammantaget, uppskattas i år öka med runt 13 procent. Landskapsandelarna för driften och compensationerna sammantaget beräknas nämligen öka med hela 10,9 miljoner euro eller 40 procent i och med införandet av det nya landskapsandelssystemet i år. Dessutom förväntas skatteinkomsterna öka med 2,8 miljoner euro eller 3,6 procent.

I och med införandet av det nya landskapsandelssystemet ökar alltså landskapsandelarna för driften, medan finansieringsandelarna för investeringarna minskar. Skillnaden mellan investeringar (brutto) och finansieringsandelar för investeringar, det vill säga det

som kommunerna själva ska finansiera, ökar från 9,5 miljoner euro år 2007 till 21,1 miljoner euro år 2008 (med 11,6 miljoner euro). Den summan är lika stor som ökningen i landskapsandelarna för driften¹.

Tabell 1. Kommunernas samlade skattefinansiering i 1.000 euro samt euro per invånare

	2006	2007**	2008**	2009**
Skatteinkomster, tot.	76 032	77 553	80 353	83 958
Landskapsandelar [⊠]	22 870	27 275	38 183	40 579
Skattefinansiering, tot.	98 902	104 828	118 536	124 537
<i>Förändring, %</i>	<i>5,3</i>	<i>6,0</i>	<i>13,1</i>	<i>5,1</i>
<i>Skattefinansiering, euro per invånare</i>	<i>3 695</i>	<i>3 894</i>	<i>4 365</i>	<i>4 560</i>
<i>Förändring, %</i>	<i>4,4</i>	<i>5,4</i>	<i>12,1</i>	<i>4,5</i>
⊠Prövningsbaserade stöd ingår inte här				

Skattefinansieringen per invånare beräknas i år stiga med ca 12 procent till följd av det nya landskapsandelssystemet och uppgå till 4.365 euro/invånare. Nästa år uppskattas skattefinansieringen per invånare stiga till 4.560 euro/invånare eller med 4,5 procent.

Införandet av det nya landskapsandelssystemet innebär alltså att kommunernas årsbidrag stärks betydligt. Kommunerna ska dock framöver stå för en betydligt större del av sina framtida kostnader för investeringar i anläggningar, vilket betyder att det måste finnas ett ökat utrymme för avskrivningar. De kommuner som redan har större delen av sitt investeringsbehov tillgodosett är alltså i ett mer fördelaktigt läge än de kommuner som har stora investeringar framför sig. Utmaningen för kommunerna blir att få en hållbar ekonomi även på sikt.

¹ Med landskapsandelar för driften avses; de uppgiftsbaserade landskapsandelarna, den allmänna landskapsandelen samt skattekompletteringen, alltså exklusive compensationerna till kommunerna.

2. Upplägg av rapporten

I vårens ekonomiska översikt har vi använt den information som vi tagit fram i samband med vårens konjunkturanalys (ÅSUB Rapport 2008:3), såsom prognoser över BNP, befolkningsutveckling, arbetslöshet, inkomstutveckling och inflation för Åland, och med hjälp av dessa nyckelfaktorer beräknat utvecklingen av kommunernas ekonomi framöver. De centrala prognoserna har lagts in i beräkningar av de framtida skatterna från förvärvsinkomster, företag och fastigheter. Därtill har vi så långt det har varit möjligt beaktat aktuella politiska beslut och förslag som får betydelse för kommunernas inkomstutveckling. Av särskilt intresse i vår är beräkningar av de ekonomiska effekterna av eventuella utflaggningar samt prognoser av invånarantalet i de åländska kommunerna.

Resultatet presenteras i tabeller och diagram. Rapporten är i huvudsak upplagd så att informationen i textdelen presenteras för hela Åland. Den intresserade kan ta kontakt med ÅSUB för att få information om den enskilde kommunen. Det här gäller speciellt de efterfrågade kalkylbladen med prognosen för kommunalskatten skilt för varje kommun.

Rapporten inleds med en kort sammanfattning av konjunkturläget i omvärlden och på Åland för att sätta de kommunala prognoserna i ett sammanhang. Därefter följer ett kapitel med uppgifter om hur den kommunala sektorns ekonomi utvecklats under de senaste åren, om utvecklingen av utgifterna, årsbidragen, investeringsnivån och skuldsättningen, kommunernas resultat samt annan ekonomisk aktivitet.

I samma kapitel presenteras en prognos för inkomsterna från de tre kommunala skatteslagen för åren 2008 och 2009 samt preliminära beräkningar av landskapsandelarna till kommunerna 2009. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av prognoserna för kommunernas samlade skattefinansiering.

Slutligen följer ett kapitel med kommunvisa befolkningsprognoser som uppdragsgivaren speciellt efterfrågat i vårens rapport. I huvudkapitlet om utvecklingen av den kommunala ekonomin har vi även speciellt räknat på följderna av eventuella utflaggningsbeslut.

I rapportens tabeller och diagram anger beteckningen * att uppgiften är preliminär och beteckningen ** att det är fråga om prognos eller framskrivning av utvecklingen.

3. Allmän konjunkturöversikt

Den amerikanska krisen har blivit mer utdragen och djupare än många befarat och den börjar nu få återverkningar på den **globala ekonomiska** tillväxten. Det är som så ofta i ekonomiska orostider svårt att förutse förändringarna i det globala konjunkturläget under det närmaste året. Men som det i dagsläget ser ut, kommer volymtillväxten av världens samlade produktion att avta under de närmaste två åren. Utsikterna för världsekonomin som helhet i nuläget är en nedväxling i tillväxten från beräknade 4,7 procent 2007 år till någonstans kring 4,0 procent 2008 och 3,9 procent år 2009. Tillväxten kommer att vara fortsatt god i de asiatiska tillväxtekonomierna, svag i USA, medan vi är tvungna att skriva ned våra tidigare prognoser för såväl Euroområdet som för Finland och Sverige.

Vi ser nu alltså även i **Finland och Sverige** en kraftigare avmattning av den ekonomiska tillväxten än väntat. Detta samtidigt som inflationen i båda länderna är på väg att stiga till den högsta nivån på flera år. Båda länderna har också sedan sommaren 2007 upplevt en nedgång i hushållens förtroende för ekonomin.

Tillväxten av den samlade produktionen var under fjolåret stark i Finland; dess volym ökade enligt preliminära uppskattningar med 4,4 procent på årsbasis. I år förväntas tillväxten sjunka till mer måttliga 2,7 procent, för att sedan återhämta sig något under 2009 (till 2,9 procent). Vår bedömning i nuläget är att svackans botten nås under senare delen av 2008, eller början av 2009 och att det därefter börjar vända uppåt.

De finländska statsfinanserna är i mycket gott skick och regeringen kommer alldeles säkert att hålla fast vid en stram budgetpolitik under de kommande två åren. Det finländska finansministeriet har en omtalat grundmurad försiktig inställning när det gäller att höja utgifterna i statsbudgeten.

Inbromsningen av den svenska ekonomin har blivit tvärare än vad de flesta bedömare trodde för bara ett par månader sedan, och tillväxten förväntas nu komma att hamna kring 2,0 procent 2008 och 2,1 procent under 2009. Huvudorsakerna till avmattningen som förväntas ske under året är en viss försvagning av exporttillväxten och även av den inhemska efterfrågan. Även tillväxten av investeringarna och den privata konsumtionen försvagas under året.

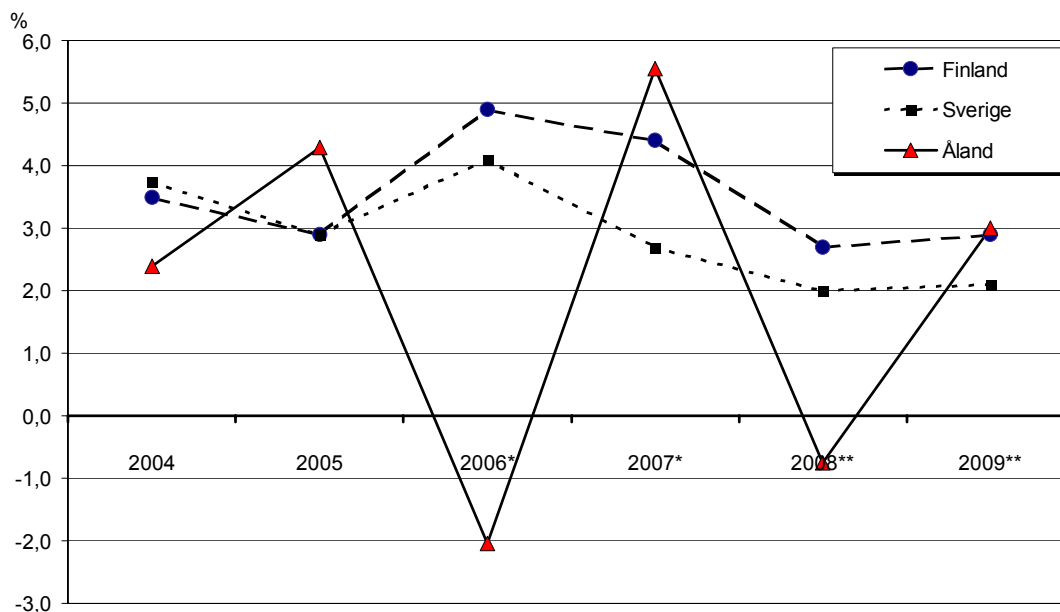
Små fritt flytande valutor har det tufft i finansiella orostider. Inte oväntat har också den svenska kronan försvagats under senare delen av 2007 och början av detta år. När

stabiliseringen av de globala finansmarknaderna kommer, förmodligen under senare delen av innevarande år, innebär det förmodligen att kronkursen återhämtar sig gentemot euron. En svag krona och ett lågt förtroende hos hushållen för ekonomin är inte positiva för den åländska besöksnäringen och för de åländska rederierna. På marginalen kan detta påverka den åländska ekonomiska tillväxten under 2008.

Konjunkturutvecklingen för Ålands del under 2008 är beroende av vad som händer på den globala nivån, på den europeiska nivån, den nordiska och nationella nivån, och så naturligtvis av den lokala nivån; av de mer omedelbara och specifika förutsättningarna för landskapets ekonomi.

Den åländska BNP-tillväxten år 2007 hamnar på 5,5 procent enligt våra preliminära beräkningar (se *Figur 1*), för att sedan enligt vår prognos falla tillbaka till -0,8 procent i år, och återigen stiga till 3,0 procent år 2009. Fjolårets höga tillväxt beror på att de åländska börsbolagen och tjänstesektorn gått bra, men kommer sig också av att föregående års tillväxt var så pass låg.² Tillväxtens medeltal under några år ger en mer rättvis bild av hur den åländska ekonomin utvecklas. I medeltal var tillväxten 2,6 procent 2005-2007.

Figur 1. BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med utvecklingen i Finland och Sverige

Källor: Statistikcentralen, SCB, Finlands Bank, KI, Svenska och finska Finansministerierna, ETLA, ÅSUB, Aktiabanken, Nordea

*prel. uppgifter för Åland **prognos

² Den åländska ekonomins litenhet, och därmed känslighet för enskilda bolags agerande, gör att tillväxtnivåerna kan skilja sig radikalt från år till år.

Den åländska ekonomin påverkas av det höga oljepriset och av det internationella inflationstrycket. Inflationen på Åland förväntas stiga rejält till 3,2 procent under 2008 och 2,1 år 2009, men vi räknar med att inflationstrycket lättar och att räntorna sjunker något från och med sommaren. Konsumtionen blir något avstannande 2008, men hålls uppe av stigande löner och sänkt bilsatt. Hushållen gynnas också av att arbetslösheten ser ut att bli fortsatt låg; cirka 2,1 procent på årsbasis. Arbetsmarknaden lider av att utbildnings kompetens och efterfrågans kvalifikationskrav inte matchar.

Det som sker på den globala nivån påverkar alltså ålänningarna ganska långt. Höjda energipriser fördyrar för företagen och hushållen. Sjunkande tillgångspriser och höjda räntor minskar hushållens ekonomiska manöverutrymme och den lokala efterfrågan sjunker. Om vi dessutom får en dämpning av tillväxten i världshandeln och exporten, kan det negativt påverka efterfrågan på åländska sjötransporter och efterfrågan på åländska industriprodukter.

Om vi flyttar perspektivet till den lokala nivån, är det som vanligt utvecklingen inom passagerarsjöfarten som är avgörande för vad som sker med den åländska ekonomin. Under åren 2005-2007 förbättrades produktiviteten något hos det privata näringslivet jämfört med tidigare år under 2000-talet då den var svag. Tillväxten av omsättningen i det privata näringslivet har dock under de senaste åren påverkats negativt av utflaggningen av passagerarfartyg och av ett helt fraktrederi. Ändå kan vi konstatera att stämningläget bland de åländska företagen är förvånansvärt gott, inför den närmaste 12-månadersperioden.

Den offentliga sektorns ekonomiska utveckling

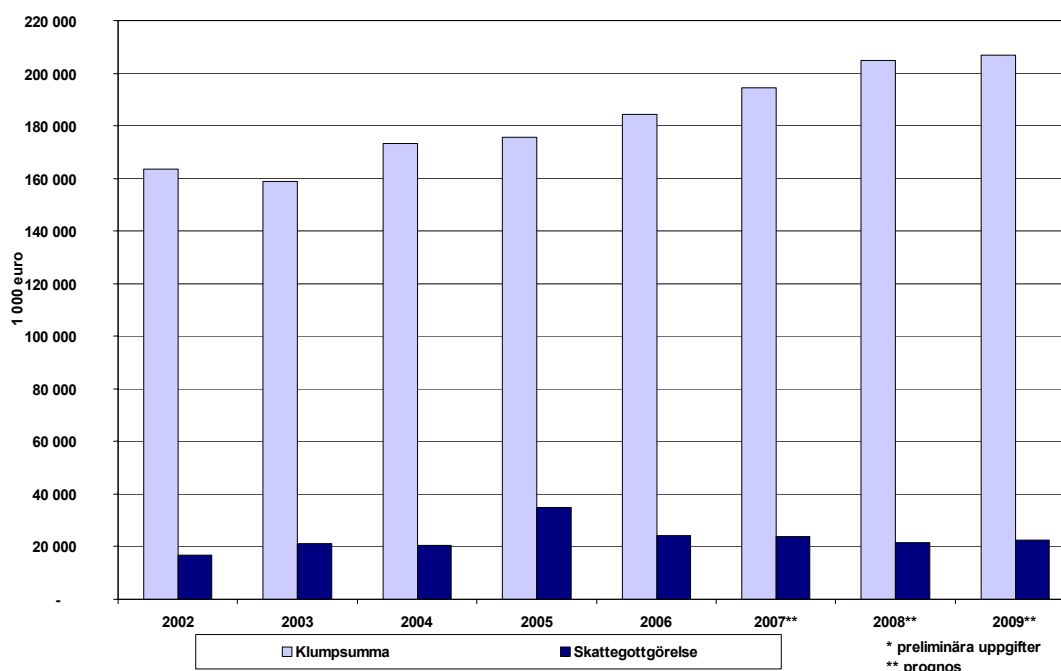
Det ser ut att gå rätt bra för den åländska sjöfarten som helhet i dagsläget, men samtidigt har Åland stora problem till följd av förändringar inom passagerarsjöfarten. De kommunala skatteintäkterna påverkas nämligen direkt av utflaggningen, landskapets ekonomi indirekt, genom att den så kallade flitpengen minskar i direkt proportion till de minskade skatteintäkterna. En försvagning av de offentliga finanserna får med viss eftersläpning effekter för hela ekonomin i form av mindre investeringar, vilket i sin tur kan få effekter på sysselsättningen och omsättningen i det privata näringslivet. Det är på sikt inte heller uteslutet med en höjning av kommunalskatten i vissa kommuner, vilket skulle påverka hushållens ekonomi. Påpekas bör att trots detta ser det för tillfället rätt ljus ut för den offentliga ekonomin.

Inkomstutvecklingen för landskapet Åland ser fortsättningsvis stabil ut de närmaste åren. Landskapet Ålands budget finansieras till stor del av en avräkningsinkomst på 0,45 procent av statens inkomster (exkl. upplåning) och eftersom det ekonomiska läget i

Finland har varit gynnsamt, har avräkningsinkomsten påverkats positivt. För år 2006 uppgick avräkningsbeloppet till 184,4 miljoner euro och beräknas enligt preliminära siffror för 2007 uppgå till drygt 194,4 miljoner euro (se *Figur 2*). För år 2008 förväntas beloppet stiga till 204,8 miljoner euro och år 2009 till 207 miljoner euro.

Den så kallade skattegottgörelsen utfaller då den i landskapet för ett skatteår debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten överstiger 0,5 procent av motsvarande skatt för hela Finland. Det överskjutande beloppet tillkommer landskapet. För skattegottgörelsen, eller flitpengen som den också kallas, är systematiken sådan att 2007 års belopp tas upp i 2009 års budget. Under de första åren på 2000-talet ökade skattegottgörelsen stadigt och uppgick till 35,1 miljoner euro år 2005. Det rekordstora beloppet år 2005 är framför allt förorsakat av försäljningsvinsterna av de så kallade chipsaktierna. För år 2006 har Ålandsdelegationen fastställt skattegottgörelsen till 24,2 miljoner euro. Enligt en prognos av skattegottgörelsen som ÅSUB har gjort uppskattas utvecklingen av flitpengen hållas på ungefär samma nivå år 2007 (24,0 miljoner euro), för att därefter mattas av åren 2008 och 2009 (21,5 och 22,5 miljoner euro).

Figur 2. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen, löpande priser

4. Utvecklingen av den kommunala ekonomin

Kommunernas ekonomi finansieras huvudsakligen av skatteintäkter, landskapsandelar och olika avgifter. Skatteinkomsterna är den mest betydelsefulla inkomstkällan för kommunsektorn på Åland och landskapsandelarna den näst största inkomstkällan. Nedan analyseras utvecklingen av dessa centrala inkomstslag tillsammans med utvecklingen av de kommunalekonomiska förutsättningarna i övrigt. Alla tidsserier anges i löpande priser, inflationen har inte beaktats.

4.1 De kommunala nyckeltalen betydligt ljusare år 2008

I *Tabell 2* nedan sammanfattas några centrala poster från kommunernas bokslut för åren 2005-2007 samt från budgeterna för år 2008. Uppgifterna är hämtade från ÅSUBs statistik för "Offentliga sektorn". Budgeterna innehåller vanligen ett visst mått av försiktighet, varför inte några långtgående slutsatser kan dras på basen av dessa. Dessutom är bokslutsuppgifterna för år 2007 preliminära³. Alla kostnader och underskott anges som negativa tal, medan intäkter och överskott är positiva.

Verksamhetsbidraget visar driftens nettokostnader som ska finansieras med skatteinkomster och landskapsandelar. Verksamhetsbidraget är sålunda alltid negativt. Årsbidraget visar hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täckts. Vid jämförelse mellan kommuner bör man hålla i minnet att årsbidraget påverkas av den kommunala skatteprocenten. Kommunernas resultaträkning mynnar ut i räkenskapsperiodens överskott eller underskott, där även exempelvis förändringar av fonder och reserver ingår.

Utvecklingen av kommunernas ekonomi har tidigare år varit svag, men kommunernas bokslut för år 2006 visade på en ljusning (med ett överskott på cirka 3,6 miljoner euro). Preliminära bokslutsuppgifter för 2007 visar också på ett litet överskott istället för ett budgeterat underskott på 1,7 miljoner euro för år 2007. Kommunernas budgeter för år 2008 visar på betydligt snabbare utveckling av flera av de kommunala nyckeltalen. (Se *Tabell 2* för en sammanställning av några av de kommunala nyckeltalen enligt kommunernas bokslut och budgeter.)

³ Eftersom boksluten år 2007 saknas för fem mindre kommuner, har vi istället använt budgetuppgifterna år 2007 för dessa kommuner.

Tabell 2. Centrala poster från kommunernas bokslut och budgeter, 1.000 euro

	2005	2006	2007*	2008
	Bokslut	Bokslut	Bokslut	Budget
Verksamhetsbidrag	-86 082	-89 769	-91 907	-104 378
Skatteintäkter	72 072	77 007	75 090	81 919
		6,8	-2,5	9,1
Kommunalskatt	59 492	65 058	62 586	68 403
Fastighetsskatt	1 304	1 557	1 794	1 536
Samfundsskatt	10 512	9 141	10 296	11 014
Övr. skatteint.	764	1 251	415	966
Landskapsandelar	22 268	24 374	27 354	37 259
Förändring, %	2,1	9,5	12,2	36,2
Årsbidrag	7 043	10 181	9 186	12 578
Förändring, %	-13,9	44,6	-9,8	36,9
Avskrivningar enl plan+nedskrivningar	-8 259	-8 446	-8 937	-9 183
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	-1 192	3 588	348	3 109
Investeringar, brutto	-25 891	-19 098	-18 066	-28 464
Finansieringsandelar för investeringar	6 782	6 190	8 580	7 369
Förändr i långfristiga lånestocken	7 488	2 403	-174	4 187

*Prel.

Enligt de preliminära boksluten för år 2007 steg nettoutgifterna för verksamheten med 2,4 procent 2006-2007. Skatteintäkterna minskade med 2,5 procent främst på grund av återinförandet av det allmänna avdraget, medan landskapsandelarna ökade med 12,2 procent år 2007. Totalt ökade skattefinansieringen (skatteintäkterna och landskapsandelarna) med en procent år 2007. Årsbidraget sjönk med ca 10 procent år 2007 och trots det uppvisade 2007 ett litet överskott. Kommunernas planerade investeringar (brutto) år 2007 uppgick enligt budgeterna till 24,6 miljoner euro, men stannade på 18,1 miljoner euro enligt de preliminära bokslutsuppgifterna.

Enligt kommunernas budgeter för år 2008 beräknas skattefinansieringen öka snabbare än nettodriftkostnaderna för verksamheten, med 16 jämfört med 14 procent. Även skatteintäkterna beräknas öka (med 9 procent) trots att den genomsnittliga skattegraden för hela Åland sjönk från 16,73 år 2007 till 16,70 år 2008.⁴

Årsbidraget förväntas öka med hela 37 procent. Ingen kommun budgeterar med ett negativt årsbidrag och bara tre kommuner med ett årsbidrag som är mindre än

⁴ Inför år 2008 höjde en kommun (Finström) skatteprocenten för kommunalskatten, medan tre kommuner (Brändö, Hammarland, Saltvik) sänkte den.

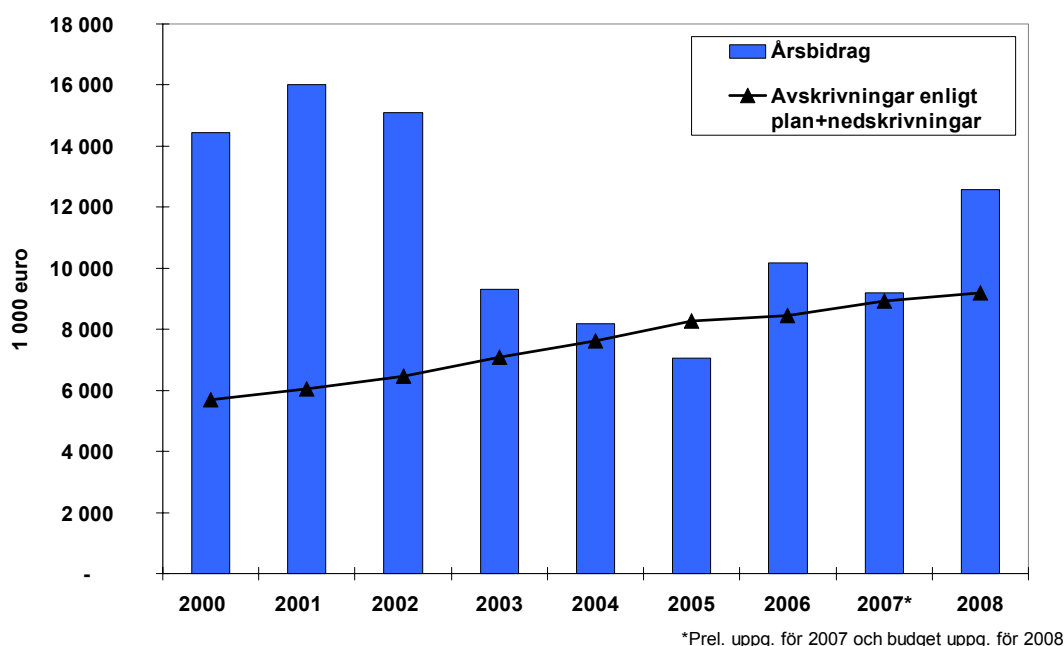
avskrivningarna. Sammantaget har de åländska kommunerna år 2008 budgeterat ett överskott på 3,1 miljoner euro.

Alla kommuner budgeterar investeringar under året. Kommunernas planerade investeringar (brutto) beräknas öka med 58 procent, från 18,1 miljoner euro till 28,5 miljoner euro år 2008.

I och med införandet av det nya landskapsandelssystemet uppskattas landskapsandelarna för driften öka betydligt år 2008, medan finansieringsandelarna för investeringarna uppskattas minska. Skillnaden mellan investeringar (brutto) och finansieringsandelar för investeringar, det vill säga det som kommunerna själva ska stå för, ökar från 9,5 miljoner euro år 2007 till hela 21,1 miljoner euro år 2008. På motsvarande sätt minskar finansieringsandelarnas andel av bruttoinvesteringarna från 47 procent år 2007 till 26 procent år 2008. Genomsnittet för åren 2000-2008 ligger på en andel om drygt 30 procent.

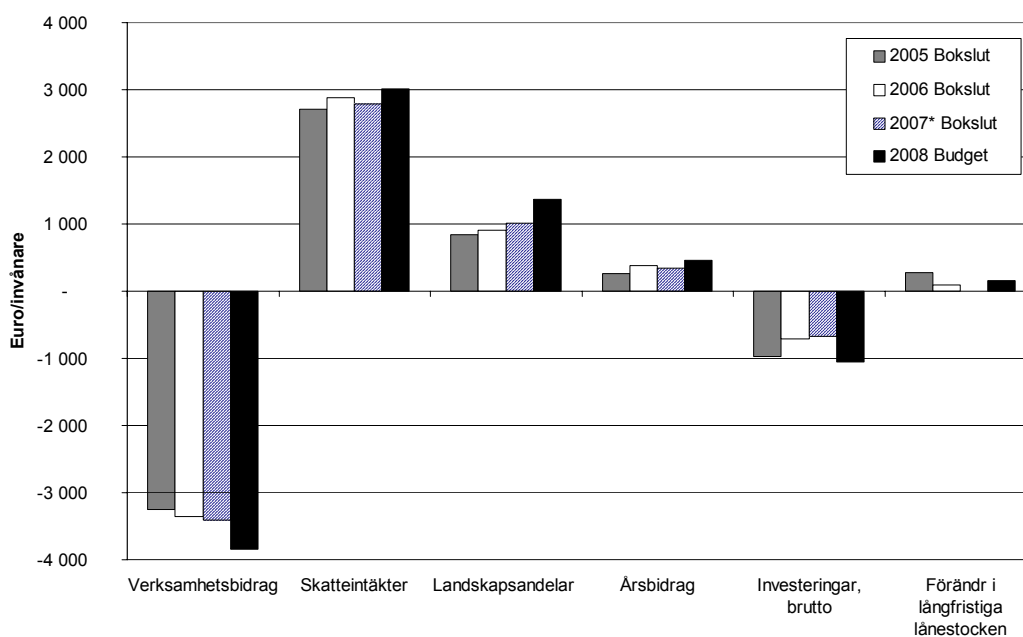
Poängteras bör att det finns övergångsbestämmelser för landskapsandel för anläggningsprojekt, för vilka beslut om fastställande eller om förhandsbesked har fattats före den 1 januari 2008. För sådana anläggningsprojekt ska lagen i dess tidigare lydelse tillämpas, vilket betyder att effekterna av det nya landskapsandelssystemet inte än syns fullt ut.

Figur 3. Kommunernas årsbidrag och avskrivningar, 1.000 euro

Utvecklingen av kommunernas årsbidrag och avskrivningar åren 2000-2008 åskådliggörs i *Figur 3*. Årsbidraget, som visar hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täcks, borde sålunda på längre sikt vara så stort att det täcker avskrivningarna. Enligt 2005 års bokslut uppgick årsbidragen till endast 85 procent av avskrivningarna, medan årsbidragen i år förväntas överstiga avskrivningarna med 37 procent.

Figur 4. Kommunala nyckeltal per invånare, alla kommuner (euro/invånare)

I *Figur 4* åskådliggörs utvecklingen av några av de kommunala nyckeltalen per invånare. Verksamhetsbidraget per invånare har ökat stadigt under åren och förväntas uppgå till nästan 3.850 euro/invånare år 2008. Skatteintäkterna liksom landskapsandelarna per invånare förväntas öka märkbart år 2008 och uppgå till ca 3.020 respektive 1.370 euro/invånare. Sålunda förväntas även årsbidraget öka betydligt år 2008 (ca 460 euro/invånare). De planerade bruttoinvesteringarna per invånare är också betydligt större än ifjol (1.050 jämfört med 670 euro/invånare). Ökningen av den långfristiga länestocken per invånare förväntas sålunda bli snabbare.

Kommunarbetsgivarens socialförsäkringsavgifter⁵

En del av de kommunala arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter har fastställts för år 2008. Arbetsgivarens slutliga pensionsavgiftsprocent för år 2008 fastställs våren 2009.

Socialskyddsavgifter;

- Kommunarbetsgivarens sjukförsäkringsavgift sänks år 2008 till 1,97 procent av lönen. (2,02 år 2009)
- Arbetsgivarens folkpensionsavgift sänks till 1,851 procent av lönen år 2008. (1,851 år 2009)

Arbetslöshetsförsäkringsavgifter;

- Arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringsavgift har fastställts till 0,7 procent av lönen vid en lönesumma på upp till 1.686.000 euro och 2,9 procent av lönen för den överstigande delen. (2,7 år 2009)
- De försäkrades arbetslöshetsförsäkringsavgift sjunker i år till 0,34 procent.

Pensionsavgifter

- Arbetstagarens genomsnittliga pensionsavgift år 2008 sjunker till 4,4 procent av lönen. (4,6 år 2009)
- KomPL-avgiften består av lönebaserad avgift, förtidspensionsutgiftsbaserad avgift och pensionsutgiftsbaserad avgift. Enligt preliminära uppgifter är arbetsgivarens genomsnittliga KomPL-avgift 23,8 procent år 2008. (23,1 år 2009)

StaPL-pensionsavgift

- Arbetsgivarens preliminära genomsnittliga totala StaPL-avgift för år 2008 är 26,47 procent. (26,4 år 2009)

Kommunarbetsgivarnas genomsnittliga socialförsäkringsavgiftsprocent är sålunda 31,65 procent år 2008.⁶ (30,84 år 2009)

4.2 Utvecklingen av kommunernas skatteinkomster

Behovet att kunna prognostisera skatteinkomsterna inom den kommunala sektorn är stort, eftersom skatteinkomsterna är den viktigaste inkomstkällan för den kommunala sektorn som helhet. Samtidigt är tillgången på aktuell information om utvecklingen av skatteinkomsterna knapp. Beskattningen för år 2007 slutförs nämligen i slutet av oktober i år, då budgetberedningen för år 2009 till stor del är klar. Poängteras bör att

⁵ I procent av den lön som ligger som grund för avgiften. Källa: Finlands Kommunförbund, Kommunalekonomi 1/2008 april

⁶ Arbetsgivarens pensionsförsäkringsavgifter har viktats så att KomPL-avgiftens relativa andel är 90 procent och StaPL-avgiftens andel 10 procent.

osäkerhetsfaktorerna inför år 2009 är många och flera av de antaganden som använts i kalkylerna därför kan komma att ändras under året.

Informationskällor

Kalkylerna för de olika skatteinkomstslagen som presenteras nedan har följande källor som grund. När det gäller förvärvsinkomst- och samfundsskatterna har utgångspunkten varit den slutliga debiteringsstatistiken fram till år 2006 samt uppgifter från hösten 2007 när det gäller fastighetsskatterna. För prognoserna har mervärdesskatteregister- och företagsregisterinformation, ÅSUBs konjunkturenkäter till företagen, nationalräkenskapsdata, befolkningsrörelse- och bostadsproduktionsstatistik samt annan relevant statistik från ÅSUB använts. Dessutom har de åländska börsbolagens och andra större företags bokslut och delårsrapporter granskats.

Antaganden

I sammanställningen i *Tabell 3* finns följande antaganden och preliminära data som beräkningarna av skattebasens utveckling bygger på. Den åländska BNP-utvecklingen år 2007 beräknas ha uppgått till ca 5,5 procent för att i år minska med 0,8 procent, och återigen stiga till 3,0 procent år 2009.

Enligt preliminära beräkningar steg förvärvsinkomstsumman ifjol med ca 4,2 procent och förväntas öka med 4,4 procent i år och 4,0 procent nästa år. Prognosen för år 2009 bygger på bedömningen att sysselsättningstillväxten hålls på ungefär samma nivå som i år och att befolkningstillväxten fortsätter.

Utvecklingen av det åländska konsumentprisindexet förutspås i år uppgå till 3,2 procent för att år 2009 mattas av något (+2,1 procent). Prisindexet för den kommunala basservicen beräknas i år stiga med hela 6,7 procent huvudsakligen på grund av att kommunsektorns förtjänstnivåindex steg så mycket fjärde kvartalet ifjol (se avsnittet om basprisindex för den kommunala sektorn). Utvecklingen av byggnadskostnadsindexet uppskattas bli långsammare, från en tillväxttakt om hela 5,9 procent år 2007 till 4,5 procent år 2008 och 3,5 procent år 2009.

Den totala samfundsskatteprocenten för företagen antas vara oförändrad på 26 procent även nästa år och även kommunsektorns andel av skatterna förväntas bli den samma som i år.

Tabell 3. Centrala prognossiffror och antaganden

	2006*	2007**	2008**	2009**
BNP till marknadspris, volymförändring, %	-2,0	5,5	-0,8	3,0
Förvärvsinkomstsumman, förändring, %	2,7	4,2	4,4	4,0
Befolkningstillväxt	157	230	150-170	150-180
Arbetslöshetsgrad (öppen), %	2,2	2,1	2,1	2,1
Prisindex för basservicen 2000=100	4,0	2,9	6,7	3,5
Konsumentprisindex, förändring %	1,7	1,7	3,2	2,1
Byggnadskostnadsindex, förändring %	3,7	5,9	4,5	3,5
Kort ränta (euribor 3 mån), %	3,1	4,3	4,1	3,9
Kommunal skatteprocent, vägt medeltal	16,8	16,7	16,7	16,7
Samfundsskatteprocent	26,0	26,0	26,0	26,0

Utvecklingen inom sjöfartsbranschen och kommunalekonomin

Inom den åländska passagerarsjöfarten har vi på senare tid upplevt omstruktureringar, och försäljningar för att möta en sjunkande lönsamhet. På ett par års sikt finns sålunda en risk att landskapets och några åländska kommuners ekonomi kommer att påverkas av sjunkande skatteintäkter, till följd av utflaggningen.

Flaggbyten från inhemsk till utländsk flagga innebär avbräck för kommunerna i såväl förvärvsinkomstskatter som samfundsskatter. Vi här på ÅSUB har gjort vissa beräkningar gällande kommunernas skatter från förvärvsinkomsterna, medan det är mycket svårt att förutse utflaggningens effekter på samfundsskatterna. Vi känner nämligen inte till hur företaget planerar att förverkliga utflaggningen. Å andra sidan kan man anta att en utflaggning medför positiva effekter för företagets lönsamhet och sålunda ökar företagets vinster.

I *Tabell 4* presenteras tre exempel på grupper av ombordanställda och hur kommunernas skatteintäkter från deras förvärvsinkomster påverkas om passagerarfartyget byter från inhemsk till svensk flagga.

Tabell 4. Årlig löneinkomst och kommunalinkomstskatt för personal i passagerartrafik, tre exempel

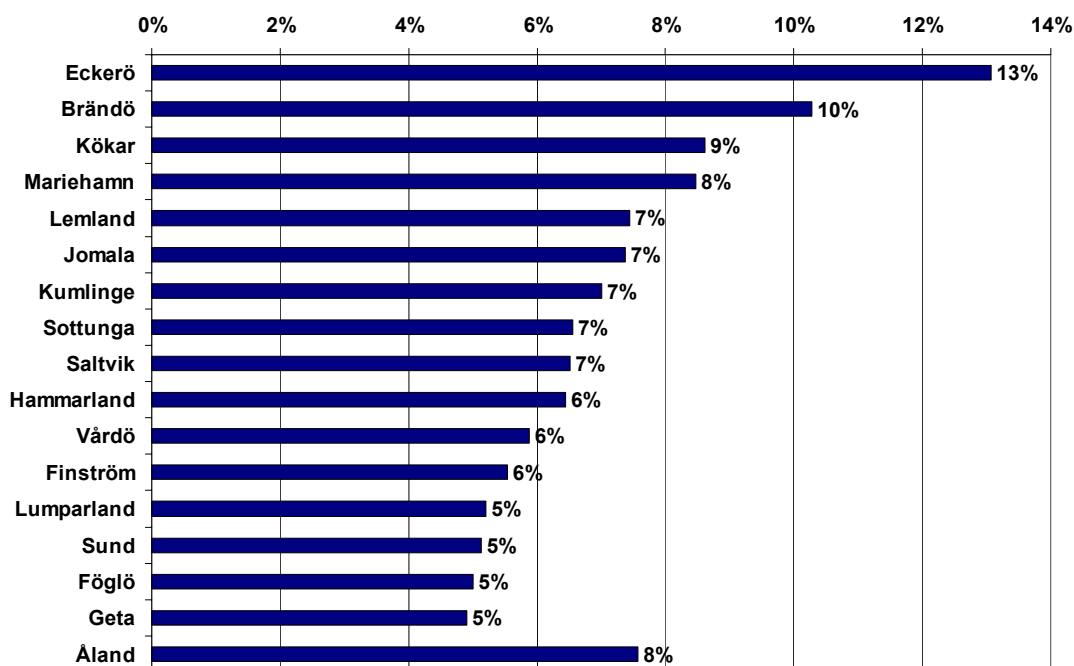
Exempel lönegrupp	Årsinkomst, euro	Inhemskt fartyg	Svenskt fartyg		Förändring i kommunalskatt till Åland vid utflaggning till Sverige
		Åländsk kommunalskatt	Källskatt till Sverige	Åländsk kommunalskatt	
Befäl	55 000	5 755	8 250	1 610	-4 144
Kock	35 000	2 848	5 250	-	-2 848
Städpersonal	31 000	2 438	4 650	-	-2 438

Kommunalskatt 17,5 %
 Endast lagstadgade avdrag (som avdras automatiskt) har beaktats i exemplen.
 Finska sjömän betalar 11 procent i pensionsförsäkringspremie, vilket betyder att deras avdrag är större än de svenska sjömännens avdrag.

I exemplet med befäl får de åländska kommunerna behålla 1.610 euro (28 procent) av kommunalskatten, medan den kommunalskatt som kommer till åländska kommuner försvinner helt i de två andra exemplen. I exemplen har endast de avdrag som dras automatiskt vid beskattningen beaktats. Om man beaktar att de flesta skattebetalare även har andra avdrag än de som görs automatiskt, så blir den skatt som betalas lägre oberoende av flagga. Ombordanställda ålänningar på svenska fartyg får emellertid varken avdra kostnaderna för arbetsresorna eller för fackavgiften, vilket ombordanställda på fartyg med inhemsk flagga har rätt till.

Kommunerna är i varierande grad beroende av arbetsplatserna inom passagerarsjöfarten. Av *Figur 5* framgår hur stor andel av de sysselsatta i varje kommun som är verksamma inom passagerarrederierna. De som är sysselsatta ombord på landskapets färjor är inte med här. På Åland är i snitt 8 procent av de sysselsatta inom det privata näringslivet sysselsatta med persontransport över hav. Störst är andelen sjöarbetsplatser i Eckerö och Brändö med 13 respektive 10 procent av de sysselsatta.

Figur 5. Andel av sysselsatta med persontransport över hav inom privata sektorn av sysselsatta totalt, 31.12.2004

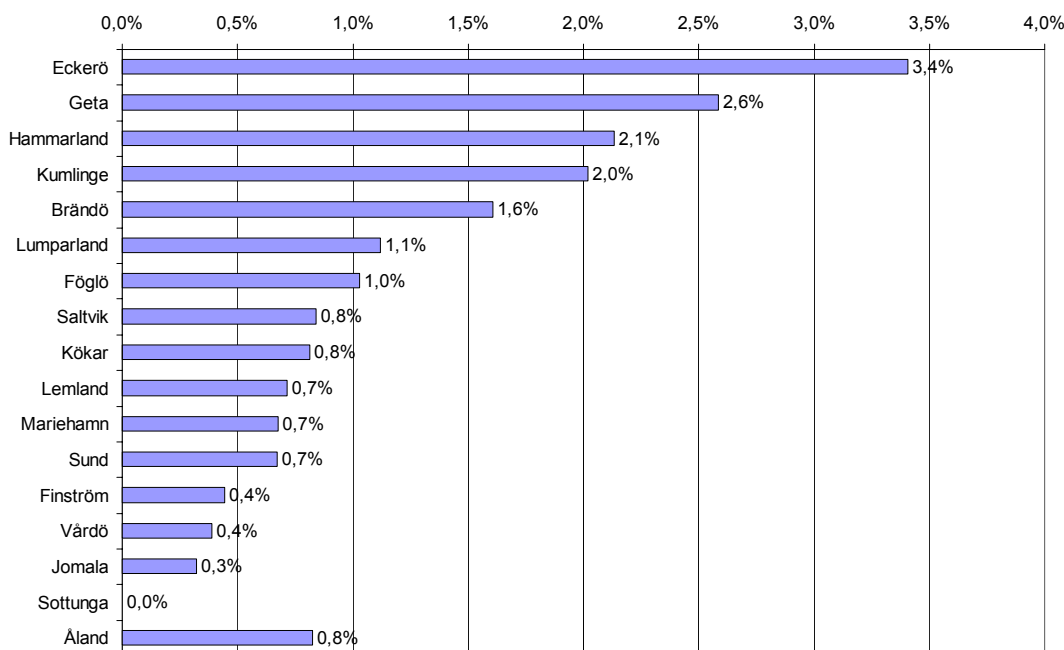
Viking Lines nya färja XPRS som sattes in på ruten Helsingfors-Tallinn-linjen i slutet av april 2008 för svensk flagg. Företrädaren m/s Rosella förde finsk flagg och kommer nu att sättas in under svensk flagg på linjen Mariehamn-Kapellskär. Detsamma gäller nybygget som sätts i trafik på den linjen under 2009 ('Viking ADCC'). Här rör det sig alltså inte enbart om regelrätta utflaggningar, men i den mån nyanställningar kommer att göras för dessa färjor, kan man hävda att landskapet Åland och dess kommuner går miste om intäkter via personbeskattningen.

I början av år 2008 meddelade Rederi ab Eckerö att företaget beslutat flagga ut m/s Eckerö. Orsaken till utflaggningsbeslutet uppges vara det så kallade snusförbudet, en lagändring som omöjliggör försäljning av snus på svenskt vatten för andra än svenskflaggade fartyg.

Sammantaget uppskattas de anställda ålänningarna ombord på m/s Eckerö (drygt 70 procent av de ombordanställda) och m/s Rosella (knappt 10 procent av de ombordanställda) ha betalat 535.000 euro i utebliven kommunalskatt (kommunernas förvärvsinkomstskatt) och cirka 350.000 euro i statsskatt år 2007. Om vi får fler utflaggningar – och risken finns att det då kan komma att röra sig om större fartyg – skulle det naturligtvis innebära ytterligare ett rejält bortfall av skatteunderlag för Åland.

En fördelning av kommunalskatten enligt de på m/s Eckerö och m/s Rosella ombordanställda ålänningarnas bosättningskommun visar att Mariehamnarna betalades mest skatt år 2007 (ca 190.000 euro) följt av anställda bosatta i Hammarland och Eckerö, som betalade drygt 60.000 euro till vardera kommunen.

Figur 6. De ombordanställda (m/s Eckerö, m/s Rosella) ålänningarnas andel av kommunalskatten år 2007 (uppskattning av kommunernas förvärvsinkomstskatter år 2007)

Det är dock intressant att sätta denna kommunalskatt i relation till hur mycket respektive kommun totalt erhåller i förvärvsinkomstskatt (se *Figur 6*). De skatterna från de ålänningar som är anställda på de fartyg som nu flaggas om kan beräknas utgöra i snitt 0,8 procent av de kalkylerade förvärvsinkomstskatterna år 2007 för hela Åland. I Eckerö är andelen störst (3,4 procent), men även Geta, Hammarland, Kumlinge, Brändö, Lumparland och Föglö har en högre andel än genomsnittet för hela Åland.

Förvärvsinkomstskatterna

Kalkylen för förvärvsinkomstskatterna presenteras i tabellen nedan för kommunerna sammantaget och i rapportens bilagedel för de tre regionerna; Mariehamn, landsbygden och skärgården. För den intresserade kan underlagstabellerna per kommun erhållas från ÅSUB.

Tabell 5. Kalkyl över kommunernas förvärvsinkomstskatter, 1.000 euro (enligt debitering)⁷

	2006	2007**	2008**	2009**
Förvärvsinkomster	534 462	556 868	581 460	604 863
<i>förändring, %</i>	2,7	4,2	4,4	4,0
därav utlandsinkomster	30 536	30 300	30 300	30 300
Avdrag, riks-	111 736	107 308	113 028	114 991
Avdrag för inkomstens förvärvande	9 763	10 055	10 655	10 931
Förvärvsinkomstavdrag	44 337	38 027	41 509	41 509
Grundavdrag	4 640	4 640	4 640	4 640
Övriga avdrag	52 996	54 586	56 223	57 910
Avdrag, åländska	14 278	36 134	37 518	39 014
Resekostnadsavdrag	6 099	6 391	6 698	6 984
Studielåneavdrag	181	186	192	198
Sjukdomskostnadsavdrag	7 120	6 657	6 790	6 926
Studieavdrag	878	896	913	932
Allmänt avdrag	0	22 004	22 924	23 974
Avdrag, sammanlagt	126 014	143 442	150 546	154 004
Beskattningsbar inkomst	408 448	413 427	430 914	450 859
Skattesats	16,78	16,73	16,70	16,70
Kalkylerad skatt	68 797	69 525	72 319	75 656
Övr. avdrag från skatten mm.	4 679	4 809	4 942	5 080
Debiteras	64 119	64 717	67 377	70 576
<i>förändring, %</i>	4,4	0,9	4,1	4,7
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	380 770	384 930	401 550	420 675
<i>förändring, %</i>	3,5	1,1	4,3	4,8

^αDe debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Den samlade skattealkylen för de åländska kommunerna visar på en tillväxt i de debiterade skatteinkomsterna på 4,4 procent år 2006 (se *Tabell 5*). År 2007 beräknas skatteinkomsterna öka med endast 0,9 procent, vilket kan förklaras med återinförandet av det allmänna avdraget samma år. Om man i skattealkylen lämnar bort det allmänna avdraget, ökar skatteinkomsterna med 6,7 procent år 2007. Åren 2008 och 2009 förväntas skatteinkomsterna öka med 4,1 respektive 4,7 procent.

⁷ För den intresserade kan underlagstabellerna per kommun fås från ÅSUB. De kommunvisa kalkylerna är uppgjorda i excel-format med möjlighet att föra in egna bedömningar av till exempel tillväxten i förvärvsinkomsterna eller den kommunala skatteprocenten. Alla avdrag och den skatt som ska debiteras räknas ut automatiskt.

Det bör betonas att de debiterade skatterna, alltså de skatter skattebetalarna ska betala för ett år, inte helt överensstämmer med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

År 2006 ökade förvärvsinkomsterna med 2,7 procent och ifjol beräknas förvärvsinkomsterna ha ökat med 4,2 procent, åren 2008 och 2009 uppskattas inkomsterna öka med 4,4 respektive 4,0 procent.

I kalkylen har vi även tagit med de slutliga uppgifterna om utlandsinkomsterna år 2006, vilka ingår i de totala förvärvsinkomsterna. År 2005 minskade dessa inkomster med 7 procent, för att öka en aning år 2006 (+1 procent). För åren 2007-2009 har vi använt grovt skattade belopp.

Avdragen

Bland de så kallade riksavdragen (de avdrag i kommunalbeskattningen som är identiska med avdragen i rikslagstiftningen) presenteras de där förändringar skett under de aktuella åren eller där en precisering annars har betydelse för beräkningen av skatteutfallet.

De avdrag som är specifika för den åländska lagstiftningen eller där utformningen avviker från den i riket (här kallade åländska avdrag) är alla specificerade för att klargöra omfattningen av dem. Det bör dock betonas att det ytterst är Lagtinget som beslutar om alla avdrag som tillämpas i kommunalbeskattningen på Åland.

I år tillämpas den nya lagstiftningen om landskapsandelar och kompensationer till kommunerna, enligt vilken kommunerna ska kompenseras för alla avdrag i kommunalbeskattningen, där avdragen är högre på Åland än i Riket. I år uppskattas kompensationen för de åländska avdragen (resekostnads-, studielåne-, sjukdomskostnads-, studieavdrag samt det allmänna avdraget) uppgå till 5,3 för att år 2009 stiga till 5,5 miljoner euro.⁸

År 2007 sänktes det maximala *förvärvsinkomstavdraget* i kommunalbeskattningen från 3.850 euro till 3.250 (se *Figur 16* i bilagan). Enligt ÅSUBs beräkningar minskar avdraget med ca 6,3 miljoner euro, vilket beräknas öka de åländska kommunernas inkomster med drygt 1 miljon euro. Inför i år ska maximibeloppet för förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen höjas till 3.570, vilket beräknas öka

⁸ Uppskattningen gäller de åländska avdragen åren 2008 och 2009 oberoende av när förskott eller slutregleringar utbetalas.

avdraget med runt 3,5 miljon euro och minska kommunernas inkomster med över en halv miljon euro. I år utgår dock ingen kompensation av landskapet för detta avdrag.

För att uppskatta *reskostnadsavdraget* har vi i beräkningen beaktat utvecklingen av förvärvsinkomsterna och därutöver räknat med en ökning om 0,5 procent åren 2007-2009.

I kalkylen har det de sänkta ÅHS-avgifterna år 2007 beaktats genom att vi sänkt *sjukdomskostnadsavdraget* med 6,5 procent. Det åländska konsumentprisindexet visar nämligen på en sänkning av undergruppen ”hälsovård” med 6,3 procent år 2007. För i år och 2009 har vi räknat med att priserna inom denna undergrupp stiger med ett par procent. Då det gäller *studielåneavdraget* har vi i kalkylen beaktat det högre ränteläget.

År 2007 återinfördes det *allmänna avdraget*, vilket utgör 5 procent av resterade belopp av förvärvsinkomsterna då alla avdrag förutom ”grundavdraget” är gjorda. År 2007 uppskattas det allmänna avdraget utgöra ca 22 miljoner euro, i år ca 22,9 och år 2009 24 miljoner euro. För år 2007 beräknas den skattemässiga effekten av detta avdrag uppgå till ca 3,7 miljoner euro, i år till ca 3,8 och nästa år 4,0 miljoner euro. De åländska kommunerna kompenseras dock för detta inkomstbortfall.

Betydande tillväxt i samfundsskatterna 2006 och 2007, därefter avmattning

Samfundsskatten, eller bolagsskatten, utgör den näst största enskilda skatte källan för kommunerna. Osäkerhetsfaktorerna för bedömningen av utvecklingen av dessa inkomster är dock stora och det är svårt att förutspå utvecklingen av samfundsskatterna. En betydande del av företagsskatterna kommer nämligen från passagerarrederierna, där verksamhetsförutsättningarna förändrats kontinuerligt under senare år. Den åländska passagerarsjöfarten är nu inne i en offensiv omstruktureringsprocess och under de närmaste två åren kan vi komma att få uppleva ytterligare omstruktureringar.

Förändringarna som berör samfundsskatterna har varit många under åren. När den totala samfundsskattesatsen sänktes från 29 till 26 procent år 2005 justerades den andel som tillfaller kommunsektorn, så att andelen motsvarar en kommunal skattesats om 5,7275 procent. Detta innebär att 22,03 procent av de inkomstskatter som samfunden betalar tillfaller kommunsektorn.

ÅSUBs BNP-kalkyl, och framförallt prognosen för tillväxten i driftöverskottet inom näringslivet, har använts som grund i prognostiseringen av samfundsskatterna. Det råder såsom vi tidigare konstaterat stor osäkerhet i beräkningarna av samfundsskatterna. Eventuella försäljningsvinster av aktier som vissa företag uppvisar är till exempel en faktor av engångskaraktär som kan påverka samfundsskatterna i positiv riktning.

Dessutom kan enskilda händelser eller bokslutsdispositioner i större bolag ha stor inverkan.

De samfundsskatter som tillfaller kommunerna ökade år 2006 med 13,4 procent (se *Tabell 6*). Enligt ÅSUBs beräkningar förutspås tillväxten i samfundsskatterna år 2007 fortsättningsvis vara god (ca +10 procent), för att i år bli betydligt långsammare (ca +1 procent). Enligt prognosen för år 2007 beräknas kommunernas andel av samfundsskatterna uppgå till 11,3 miljoner euro, år 2008 uppgå till 11,4 miljoner euro och år 2009 11,75 miljoner euro.

Tabell 6. Prognos för kommunernas andel av samfundsskatten 2006-2009, euro (enligt debitering)

	2006	2006	2007	2007**	2008	2008**	2009**	2009**
	Koefficient	Skatt	Koefficient	Kalk. skatt	Koefficient	Kalk. skatt	Kalk. koefficient	Kalk. skatt
Brändö	0,00432923	44 282	0,00443141	50 075	0,00574522	65 496	0,00629532	73 970
Eckerö	0,03866868	395 524	0,03012565	340 420	0,02582454	294 400	0,02131990	250 509
Finström	0,02295188	234 764	0,02000735	226 083	0,02175049	247 956	0,02074490	243 753
Föglö	0,01178921	120 586	0,01674441	189 212	0,02368377	269 995	0,02683720	315 337
Geta	0,00052545	5 375	0,00047496	5 367	0,00047822	5 452	0,00056555	6 645
Hammarland	0,00642780	65 747	0,00679212	76 751	0,00603034	68 746	0,00531510	62 452
Jomala	0,03769609	385 576	0,05524850	624 308	0,05813661	662 757	0,05572946	654 821
Kumlinge	0,00108687	11 117	0,00159149	17 984	0,00236307	26 939	0,00292788	34 403
Kökar	0,00043959	4 496	0,00042592	4 813	0,00044605	5 085	0,00041746	4 905
Lemland	0,00153350	15 686	0,00259332	29 305	0,00382388	43 592	0,00441367	51 861
Lumparland	0,00590458	60 395	0,00649811	73 429	0,00643924	73 407	0,00626728	73 640
Saltvik	0,04045577	413 804	0,04030552	455 452	0,02692469	306 941	0,02190850	257 425
Sottunga	0,00020867	2 134	0,00019934	2 253	0,00014718	1 678	0,00013324	1 566
Sund	0,00120975	12 374	0,00142201	16 069	0,00150646	17 174	0,00122729	14 421
Vårdö	0,00046445	4 751	0,00066639	7 530	0,00061410	7 001	0,00042574	5 002
Mariehamn	0,82630847	8 451 930	0,81247350	9 180 951	0,81608612	9 303 382	0,82547150	9 699 290
Hela Åland	1,00000000	10 228 541	1,00000000	11 300 000	1,00000000	11 400 000	1,00000000	11 750 000
Förändring, %		13,4%		10,5%		0,9%		3,1%
Randkommuner		887 471		890 737		697 374		602 640
Centralkommuner		701 773		956 447		1 023 051		1 012 887
Skärgården		187 367		271 866		376 193		435 183
Samfundsskatte-% Kommunernas andel av skatterna, %		26,0		26,0		26,0		26,0
		22,03%		22,03%		22,03%		22,03%

Kompensation för kapitalinkomstskatterna

I samband med att nya fördelningsgrunder för samfundsskatterna började tillämpas år 2002, infördes ett system för kompensation till kommunerna för uteblivna skatteintäkter från kapitalinkomst från jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare. Grundtanken är att det för kommunerna ska vara likvärdigt om företagsamheten sker i bolagsform eller om den utövas av enskilda yrkesutövare eller näringsidkare.

Kompensationen grundar sig på fördelningen av de aktuella kapitalinkomsterna mellan kommunerna de tre senaste åren, för vilka beskattningen slutförts. År 2009 bygger kompensationen sålunda på skatteutfallet åren 2005-2007. I år sänktes det belopp som fördelas från 24,09 procent till 20,4564 procent av de aktuella kapitalinkomstskatterna. Det blir på så vis likvärdigt för de åländska kommunerna om företag bedrivs i sådan form att de samfundsbeskattas eller i sådan form att inkomsterna kapitalinkomstbeskattas.

Ifjol blev kompensationen som betalas till kommunerna hela 1.995.000 euro, som en följd av att summan av den kapitalinkomstskatt som påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare var ovanligt stor, främst på grund av överlåtelsevinster i samband med försäljningen av chipsaktier.

År 2006 uppgick statsskatten av kapitalinkomster för hela Åland till ca 19,8 miljoner euro och den kapitalinkomstskatt som påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare till ca 4,4 miljoner. Kompensationen som betalas till kommunerna i år blev sålunda ca 894.000 euro.

Såsom vi tidigare har konstaterat är det svårt att prognostisera utvecklingen av samfundsskatterna, men även utvecklingen av kapitalinkomstskatterna är svåra att förutspå. Enskilda händelser ger stora utslag i de här skatteslagen. Enligt ÅSUBs beräkningar uppskattas summan av den kapitalinkomstskatt som påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare uppgå till 5,4 miljoner euro år 2007, av vilket runt 1,1 miljoner euro ska kompenseras till kommunerna år 2009.

Fastighetsskatterna

Inkomsterna från fastighetsskatterna är för flera kommuner inte oväsentliga bland annat till följd av omfattande fritidsbebyggelse. I år kommer nämligen ca 39 procent av fastighetsskatterna från fritidsbostäder, 4 procent från stadigvarande bostäder och 57 procent från allmän skatteprocent.

Sakta men säkert ökar betydelsen av fastighetsskatterna för de åländska kommunerna med stigande beskattningsvärden. Ifjol ökade beskattningsvärdena med ca 2,6 procent eller ca 21.000 euro och uppskattas ytterligare öka med 4,5 procent i år.

I år beräknas fastighetsskatterna uppgå till nästan 1,6 miljoner euro, en ökning med 2,6 procent trots att en kommun (Sund) i år sänkte skatteprocenten på stadigvarande bostad. År 2008 beskattar därmed endast två åländska kommuner (Finstrom, Geta) bostäder för stadigvarande boende. Skatten på stadigvarande bostad beräknas sålunda minska med ca 30 procent i år, medan den allmänna fastighetsskatten och skatten på annan bostad

beräknas stiga i samma takt som byggnadskostnadsindex (4,5 procent). Den allmänna fastighetsskatten och skattesatsen på fritidsbostäder är oförändrad år 2008 - samtliga kommuner har redan den högsta tillåtna skattesatsen på fritidsbostäder. Från år 2008 till år 2009 uppskattas tillväxten i fastighetsskatterna till ca 3,5 procent (ca +55.000 euro).

Kalkylen för fastighetsskatterna presenteras per fastighetsskatteslag enligt debitering (se *Tabell 7*). För fastighetsskatterna har den redovisade skatten i allmänhet väl motsvarat debiterade belopp. I prognoserna för 2008 och 2009 har fastighetsskatterna och beskattningsvärdena från sensommaren ifjol använts som grund. Dessa värden har sedan justerats på basen av den skattade förändringen av byggnadskostnadsindex, som beräknas stiga med 4,5 procent inför 2008 års beskattning och med 3,5 procent inför 2009 års beskattning. I kalkylen har vidare antagits att kommunerna inte justerar skattesatserna inför år 2009. Beräkningar av effekterna av justerade skatteprocenter är dock lätta att göra på basen av beskattningsvärdena per skatteslag.

I kalkylen har inte beaktats nybyggnation och åldersavdrag. Åldersavdragen tar nämligen till viss del ut den tillväxt i värden som härstammar från nybyggnation och till den del nybyggnationen i enskilda kommuner sker i större omfattning har kommunen själv god kännedom om det.

Tabell 7. Fastighetsskattekalkyl per fastighetsslag och kommun 2008-2009, 1.000 euro (enligt debitering)

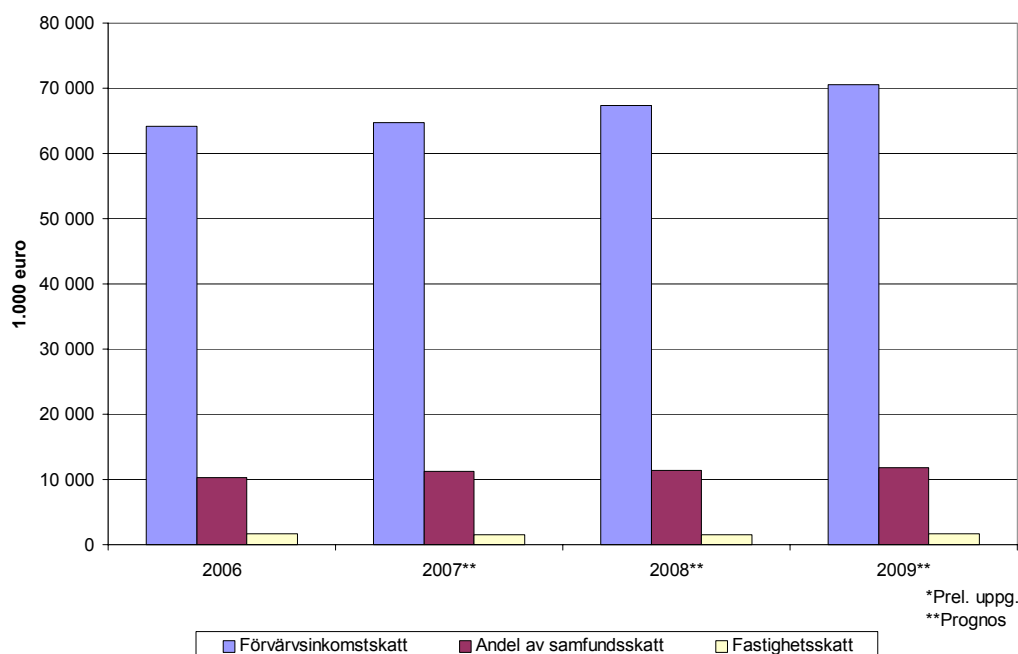
	2008** Beskattningsvärden			2008** Skatt			2009** Beskattningsvärden			2009** Skatt		
	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.
Brändö	7 528	3 221	4 125	0,0	29,0	0,0	7 792	3 334	4 269	0,0	30,0	0,0
Eckerö	14 804	5 570	20 601	0,0	50,1	123,6	15 322	5 765	21 322	0,0	51,9	127,9
Finström	40 619	4 582	22 073	40,6	41,2	165,6	42 041	4 742	22 845	42,0	42,7	171,4
Föglö	8 367	5 979	4 876	0,0	53,8	34,1	8 660	6 188	5 047	0,0	55,7	35,3
Geta	5 540	4 140	6 404	16,6	37,3	32,0	5 734	4 285	6 629	17,2	38,6	33,1
Hammarland	22 831	5 627	10 691	0,0	50,6	21,4	23 630	5 824	11 065	0,0	52,4	22,1
Jomala	60 501	4 828	45 298	0,0	43,4	226,5	62 618	4 997	46 883	0,0	45,0	234,4
Kumlinge	4 800	3 106	2 914	0,0	28,0	11,7	4 968	3 214	3 016	0,0	28,9	12,1
Kökar	4 140	2 998	3 011	0,0	27,0	18,1	4 285	3 103	3 116	0,0	27,9	18,7
Lemland	25 643	8 190	13 027	0,0	73,7	19,5	26 541	8 476	13 482	0,0	76,3	20,2
Lumparland	5 390	2 770	4 139	0,0	24,9	12,4	5 578	2 867	4 284	0,0	25,8	12,9
Saltvik	26 247	5 744	9 271	0,0	51,7	18,5	27 165	5 945	9 595	0,0	53,5	19,2
Sottunga	1 431	1 259	1 445	0,0	11,3	0,0	1 481	1 303	1 496	0,0	11,7	0,0
Sund	14 468	5 071	6 943	0,0	45,6	13,9	14 974	5 248	7 186	0,0	47,2	14,4
Vårdö	6 337	5 503	5 117	0,0	49,5	7,7	6 559	5 695	5 296	0,0	51,3	7,9
Mariehamn	227 447	715	155 868	0,0	6,4	190,6	235 408	740	161 324	0,0	6,7	197,3
Hela Åland	476 094	69 302	315 803	57,2	623,7	895,6	492 757	71 728	326 856	59,2	645,5	927,0
Förändring	4,5%	4,5%	4,5%	-30,6%	4,5%	4,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%

*Föreninghus o dyl har inkluderats i beskattningsvärdena endast i de fall då de inte befriats från fastighetsskatten.

Sammandrag över skatte­kalkylerna

Kommunernas viktigaste inkomstkälla är alltså skatteinkomsterna, av vilka förvärvsinkomstskatterna är störst följt av samfundsskatterna och fastighetsskatterna (se *Figur 7*). Förvärvsinkomstskatternas andel av de totala skatteinkomsterna är ca 84 procent, samfundsskatterna 14 procent och fastighetsskatterna 2 procent.

Figur 7. Utvecklingen av kommunernas skatteinkomster i sammandrag, 1.000 euro

I *Tabell 8* sammanfattas resultaten av kalkylerna för kommunernas tre skatteslag. År 2006 ökade skatteinkomsterna sammantaget med 5,9 procent. Fastighetsskatterna ökade procentuellt sett mest (+23,8 procent), medan förvärvsinkomstskatterna ökade mest i absoluta tal (2,7 miljoner euro). Samfundsskatterna ökade år 2006 med 1,2 miljoner euro eller med 13,4 procent.

År 2007 uppskattas skatteinkomsterna ha ökat med 2 procent. Förvärvsinkomstskatterna förväntas nämligen öka med endast 1 procent i och med införandet av det allmänna avdrag (vilket dock kompenseras fullt ut av landskapet). Dessutom uppskattas fastighetsskatterna minska med ca 9 procent på grund av sänkta fastighetsskattesatser. Samfundsskatterna förväntas däremot öka med drygt 10 procent även år 2007.

År 2008 uppskattas samfundsskatterna öka endast marginellt, medan förvärvsinkomstskatterna beräknas öka med 4,1 procent och fastighetsskatterna med 2,6

procent. Prognoserna för år 2009 visar på en ökning om 4,5 för skatteinkomsterna sammantaget.

Tabell 8. Sammandrag över kommunernas kalkylerade skatteinkomster, 1.000 euro

	2006	2007**	2008**	2009**
Förvärvsinkomstskatt	64 119	64 717	67 377	70 576
<i>förändring, %</i>	<i>4,4</i>	<i>0,9</i>	<i>4,1</i>	<i>4,7</i>
Andel av samfundsskatt	10 229	11 300	11 400	11 750
<i>förändring, %</i>	<i>13,4</i>	<i>10,5</i>	<i>0,9</i>	<i>3,1</i>
Fastighetsskatt	1 684	1 536	1 577	1 632
<i>förändring, %</i>	<i>23,8</i>	<i>-8,8</i>	<i>2,6</i>	<i>3,5</i>
Skatteinkomster, totalt	76 032	77 553	80 353	83 958
<i>förändring, %</i>	<i>5,9</i>	<i>2,0</i>	<i>3,6</i>	<i>4,5</i>

4.3 Landskapsandelarna till kommunerna

I år reformeras hela landskapsandelssystemet, vilket dock till stora delar bygger på samma principer som det tidigare systemet. Landskapsandelarna baseras även i fortsättningen till stor del på antal invånare och åldersstrukturen i kommunerna. Även indelningen av kommunerna i bosättningsstrukturgrupper grundar sig såsom tidigare på befolkningstätheten.

Landskapsandelarna för år 2009 baseras för de flesta områden på nettodriftskostnaderna per verksamhetsområde enligt ekonomistatistiken för år 2005. Dessa nettodriftskostnader skrivs sedan upp med hjälp av basprisindexet för den kommunala sektorn till 2009 års nivå med hjälp av en prognos för utvecklingen av det nya indextalet innevarande år⁹. För barnskydd och missbrukarvård används dock nettokostnaderna enligt ekonomistatistiken¹⁰ för år 2007, som dock blir tillgängliga först i höst, och för specialomsorgen Ålands Omsorgsförbunds egna bokslutsuppgifter för år 2007. Från dessa nettokostnader dras sedan en självrisk beroende på till vilken bosättningsstrukturgrupp kommunen hör (se *Tabell 14* i bilagan).

⁹ Basbeloppen för socialvården (exkl. specialomsorg, barnskydd och missbrukarvård), grundskolan, Medis, bibliotek, idrott, ungdom och kultur samt den allmänna delen skrivs upp med hjälp av basprisindexet.

¹⁰ För barnskyddet används uppgifterna i kolumnerna 212 "Anstalts- och familjevård inom barnskydd" och 217 "Annan barn- och familjevård" samt för missbrukarvården kolumn 245 "Missbrukarvård". Nettokostnaderna år 2006 har använts ojusterade i prognosen för år 2009.

Tabell 9. Preliminära landskapsandelar per sektor och kommun år 2009, euro

LANDSKAPSANDELAR 2009 - KALKYL										
Kommun	Socialvård	Grundskola	Medborgar-institut	Bibliotek	Idr., ungd.-o. kulturv.	SAMMAN-LAGT uppgiftsbas. is-andelar	Allm.is-andel (inkl.bef.min)	Komplettering av skatteinkomster <i>ÅSUB prognos</i>	SAMMAN-LAGT övr. is-andelar	SAMMAN-LAGT is-andelar
Brändö	553 695	383 380		12 376	15 097	964 547	203 281	146 193	349 475	1 314 022
Eckerö	1 083 057	616 534		22 397	27 323	1 749 312	128 389	392 703	521 092	2 270 404
Finström	1 794 804	1 318 312		49 684	60 610	3 223 410	0	0	0	3 223 410
Föglö	689 203	464 479		14 123	17 228	1 185 033	254 453	156 921	411 375	1 596 407
Geta	491 804	391 667		10 750	13 114	907 334	192 544	348 821	541 364	1 448 699
Hammarland	1 258 716	987 012		34 190	41 709	2 321 628	195 992	257 367	453 359	2 774 987
Jomala	2 093 939	1 830 717		76 316	93 099	4 094 070	0	0	0	4 094 070
Kumlinge	420 522	228 553		8 881	10 834	668 791	146 514	50 775	197 290	866 080
Kökar	289 672	280 162		6 891	8 407	585 132	124 070	152 394	276 464	861 596
Lemland	1 214 218	1 199 901		43 023	52 485	2 509 627	94 856	0	94 856	2 604 482
Lumparland	271 674	282 005		9 391	11 456	574 526	53 832	3 077	56 909	631 435
Saltvik	1 364 415	888 866		42 004	51 241	2 346 526	92 609	68 108	160 716	2 507 243
Sottunga	133 823	88 472		2 815	3 434	228 544	62 349	0	62 349	290 892
Sund	970 244	740 955		25 528	31 141	1 767 868	146 333	177 843	324 176	2 092 044
Vårdö	453 996	353 889		10 774	13 143	831 803	171 029	125 715	296 744	1 128 546
Mariehamn	3 101 936	2 401 156	380 040	176 363	215 149	6 274 644	0	0	0	6 274 644
SUMMA	16 185 717	12 456 059	380 040	545 506	665 472	30 232 793	1 866 250	1 879 917	3 746 168	33 978 961
<i>Förändring 2008-2009, %</i>	7,8	5,3	6,7	7,6	7,6	6,7	4,8	0,0	2,3	6,2

Prövningsbaserade stöd och kompensationer ingår inte här.

År 2009 uppskattas landskapsandelarna för driften uppgå till ca 34 miljoner euro (exkl. kompensationer och prövningsbaserade stöd), en ökning om 6 procent eller 2 miljoner euro jämfört med år 2008 (*Tabell 9*). De uppgiftsbaserade landskapsandelarna förväntas i snitt öka med 7 procent; landskapsandelarna för socialvården, biblioteken samt idrotts, ungdoms- och kulturverksamhet beräknas öka med 8 procent, andelarna för grundskolan med 5 procent och medborgarinstitutet med 7 procent. Den allmänna landskapsandelen beräknas öka med 5 procent, medan kompletteringen av skatteinkomster är oförändrad jämfört med år 2008.

Enligt förslaget till första tilläggsbudget för i år skulle landskapet ytterligare skjuta till 50.000 euro för Medborgarinstitutet förutom landskapsandelen enligt tidigare beslut. Mariehamn skulle också bidra med 50.000 euro för Medis verksamhet och resten av kostnaderna skulle fördelas mellan kommunerna utgående från antalet invånare mellan 18-79 år i kommunerna. Staden ska dock först komma överens med övriga kommuner och så ska tilläggsbudgeten godkännas av lagtinget innan den träder i kraft.

Vid beräkningen av skattekompletteringen för år 2009 ska den slutliga beskattningen för åren 2005-2007 ligga till grund. Eftersom beskattningen för år 2007 blir klar först sent i höst har ÅSUBs prognos för det året använts i kalkylerna. Detsamma gäller för kompensationerna för de så kallade åländska avdragen. Här gäller att de kompensationer som ska betalas ut år 2009 ska utgöra förskott för det slutliga utfallet för år 2009. Vi har

sålunda även här använt oss av ÅSUBs prognos för förvärvsinkomstskatterna och avdragen från dessa i framräkningen av utfallet i tabellen ovan.

Kompensationer och prövningsbaserade stöd

Förutom landskapsandelar för de enskilda sektorerna och allmänna landskapsandelar erhåller de åländska kommunerna kompensationer i form av landskapsandelar. I år beräknas kompensationerna uppgå till 6,2 miljoner euro och nästa år beräknas de stiga till runt 6,6 miljon euro. De ”åländska” avdragen beräknas i år uppgå till 5,3 miljoner euro för att nästa år stiga till 5,5 miljoner euro. Kommunerna ska nämligen kompenseras för alla avdrag i kommunalbeskattningen, där avdragen är högre på Åland än i Riket. Nästan 900.000 euro utgör år 2008 kompensation för utebliven kapitalinkomstskatt, vilken beräknas stiga till 1,1 miljoner år 2009.

Samarbetsunderstöd kan enligt prövning beviljas av landskapsregeringen till kommuner som tillsammans med en eller flera andra kommuner vidtar samarbetsutvecklande åtgärder. Kommunen ska kunna visa att åtgärderna leder till effektivare produktion av kommunal service. Stödet beviljas enbart för inledande av projekt (för det år projektet inleds och för det därpå följande året).

Landskapsregeringen har beslutat att bevilja ett samarbetsunderstöd om 44.100¹¹ till Ålands kommunförbund för genomförandet av en interkommunal barnskyddsjourverksamhet. Stödet beviljas för att inledningsvis möjliggöra för de åländska kommunerna att effektivt och med god kvalitet, gemensamt sköta den lagstadgade uppgiften att upprätthålla beredskap för bedömningen av akuta barnskyddsfall utanför kontorstid. Barnskyddsjouren bedrivs i projektform under perioden 1.1.2008-31.12.2009.

En kommun som på grund av kommunalekonomiska svårigheter är i behov av ökat ekonomiskt stöd kan enligt prövning beviljas ett särskilt understöd, om svårigheterna har sin grund i att en förändring skett och de bakomliggande faktorerna inte har kunnat förutses av kommunen. Även lokala särförhållanden kan beaktas vid bedömningen av behovet. Ett villkor för beviljande av stödet är att kommunen godkännt en åtgärdsplan för att balansera kommunernas ekonomi.

Basprisindex för den kommunala sektorn

Enligt preliminära beräkningar uppskattas det åländska basprisindexet för den kommunala sektorn öka med 6,7 procent år 2008 jämfört med år 2007. Motsvarande index för Finland (KUPHI) visar på en motsvarande ökning det fjärde kvartalet år 2007

¹¹ Samarbetsunderstödet motsvarar 90 procent av de stödberättigande kostnaderna.

(+6,4 procent). Det är nämligen det finländska förtjänstnivåindexet som det fjärde kvartalet 2007 uppvisar en betydande ökning om över 7 procent för den kommunala sektorns områden; utbildning, socialvård samt kultur och rekreation. Denna ökning beror i sin tur huvudsakligen på det förhandlingsresultat som hösten 2007 nåddes beträffande kollektivavtalen inom kommunsektorn omfattande flertalet anställda.

Man kan dock anta att denna betydande ökning av indextalet det fjärde kvartalet 2007 följs av en mindre ökning det fjärde kvartalet i år, vilket används i beräkningarna av 2009-års basprisindextal.

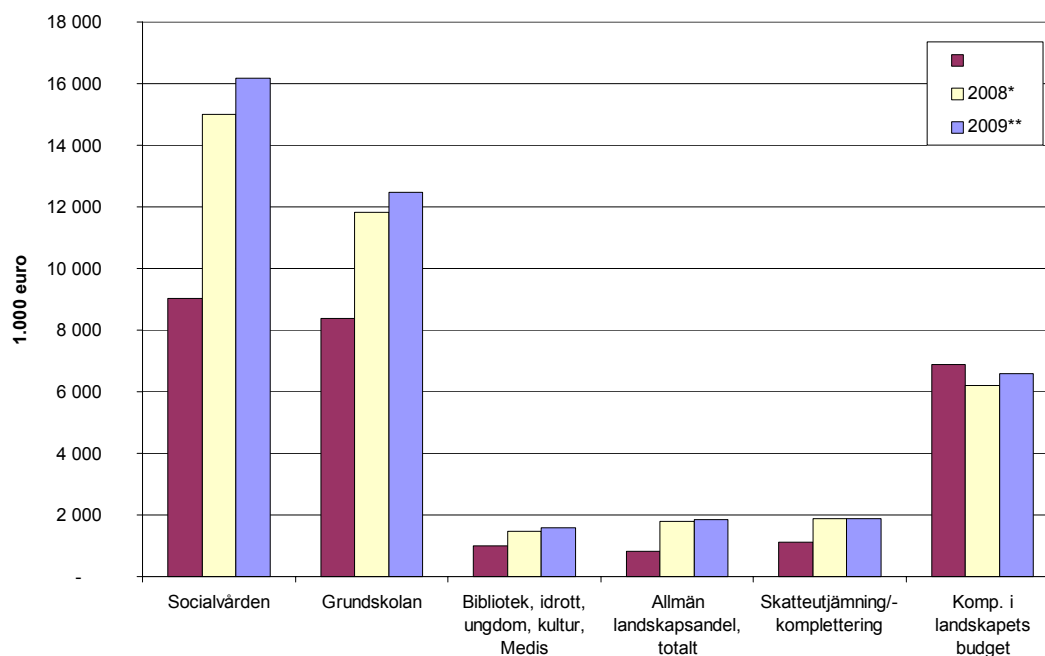
Ökningen av basprisindexet om 6,7 procent innebär att 4 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna "Justering av landskapsandelarna i motsvarighet till förändringarna i kostnadsnivån" tillämpas för första gången. Där stadgas nämligen;

"Landskapsandelarna för driftskostnaderna justeras under verksamhetsåret i motsvarighet till de faktiska förändringarna i kostnadsnivån utgående från en jämförelse mellan prisindex för den kommunala basservicen året före verksamhetsåret och prisindex för den kommunala basservicen verksamhetsåret. Förändringarna i fråga om kostnadsnivån beaktas endast om kostnadsnivån ökat eller minskat med över fem procent. Justeringen görs i förhållande till den förändring som överstiger fem procent."

Sålunda har driftskostnaderna för år 2008 skrivits upp med ytterligare 1,7 procent jämfört med höstens preliminära uppgifter (se *Tabell 10*).

I *Figur 8* åskådliggörs ökningen i landskapsandelarna för driften från och med i år, då det nya landskapsandelssystemet införs. Det är framför allt andelarna för socialvården som ökar, men även landskapsandelarna för grundskolan ökar väsentligt mellan 2007 och 2008. Man bör dock komma ihåg att kommunerna själva framöver ska stå för betydligt större del av sina framtida kostnader för investeringar i anläggningar. De kommuner som har större del av sitt investeringsbehov tillgodosett är alltså i ett mer fördelaktigt läge än de kommuner som har stora investeringar framför sig. Utmaningen för kommunerna blir att få en hållbar ekonomi även på sikt.

Vi kan se att andelarna för socialvården och grundskolan är störst, men även kompensationerna i landskapets budget (kompensation för åländska avdrag och kompensation för utebliven kapitalinkomstskatt) är betydande.

Figur 8. Landskapsandelarna per sektor, 1.000 euro

I *Tabell 10* finns en mer detaljerad sammanställning av utvecklingen av landskapsandelarna från år 2006 och framåt.

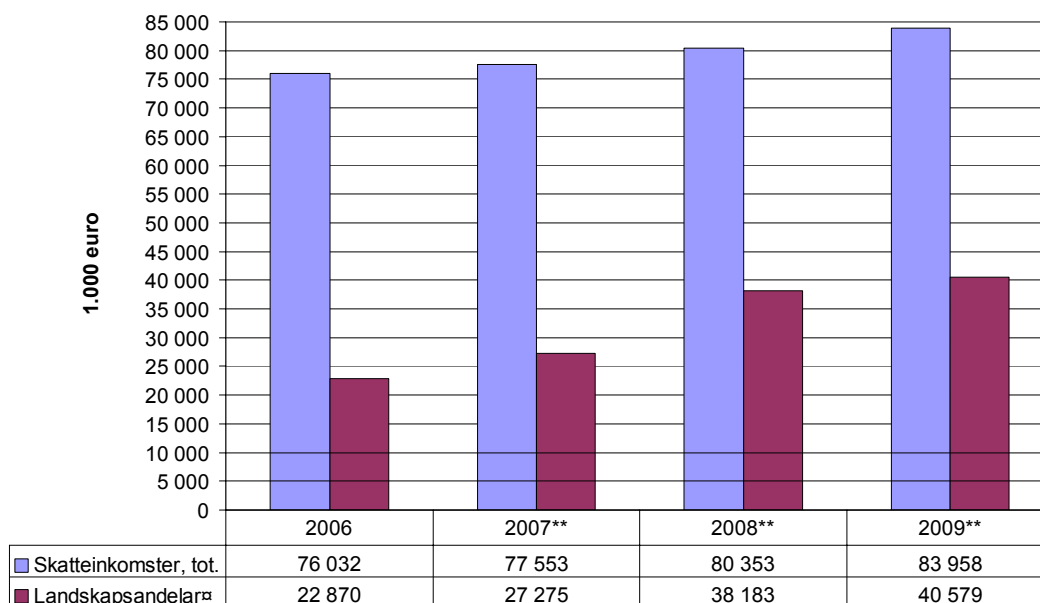
Tabell 10. Landskapsandelarna per sektor 2006-2009, euro

	2006	2007	2008*	2009**
Socialvården	8 795 365	9 022 146	15 014 648	16 185 717
Grundskolan	8 331 894	8 395 619	11 832 701	12 456 059
Medborgarinstitutet	270 800	276 760	356 120	380 040
Bibliotek	466 458	480 825	506 905	545 506
Idrott, ungdom, kultur	248 135	255 816	618 315	665 472
Allmän landskapsandel, totalt	795 299	827 360	1 781 215	1 866 250
Skatteutjämning/-komplettering	1 207 407	1 121 703	1 879 223	1 879 917
Justeringsbelopp (fr. 2001)	-	-	-	-
Komp. i landskapets budget	2 755 013	6 894 893	6 193 945	6 600 000
-Kompensationer för avdrag	2 000 000	4 900 000	5 300 000	5 500 000
-Komp. för utebliven kapitalinkomstskatt	665 848	1 994 893	893 945	1 100 000
-Komp. för ändrad samfundsskattefordelningsnyckel	89 166	-	-	-
Landskapsandelar, skattekompl., kompensationer	22 870 372	27 275 121	38 183 070	40 578 961
Prövningsbaserade stöd ingår inte här				

4.4 Kommunernas samlade skattefinansiering

Med kommunernas skattefinansiering avses kommunernas skatteinkomster och landskapsandelar sammantaget. I *Figur 9* nedan sammanfattas utvecklingen som helhet för dessa inkomstslag på basen av kalkylerna i den här rapporten.

Figur 9. Kommunernas samlade skattefinansiering, 1.000 euro¹²

**Prognos

Skattefinansieringen (inkl. kompensationer i landskapets budget) steg år 2006 med 5,3 procent och år 2007 uppskattas ökningen vara 6 procent. Den långsammare tillväxttakten av skatteinkomsterna ifjol, kan förklaras med återinförandet av det allmänna avdraget. Detta avdrag kompenseras dock till fullo av landskapet, en kompensation som här ingår i landskapsandelarna.

I år uppskattas skattefinansieringen öka med 13 procent. Årets snabba tillväxttakt kan främst förklaras med att landskapsandelarna preliminärt ökar med 40 procent. Landskapsandelarna för driften (exkl. kompensationer) beräknas öka med 11,6 miljoner euro i år, medan landskapsandelarna för investeringar uppskattas minska i motsvarande grad. År 2009 förväntas skattefinansieringen öka med 5 procent, skatteinkomsterna uppskattas öka med 4,5 procent och landskapsandelarna med drygt 6 procent.

¹² □ Prövningsbaserade stöd ingår inte här i landskapsandelarna.

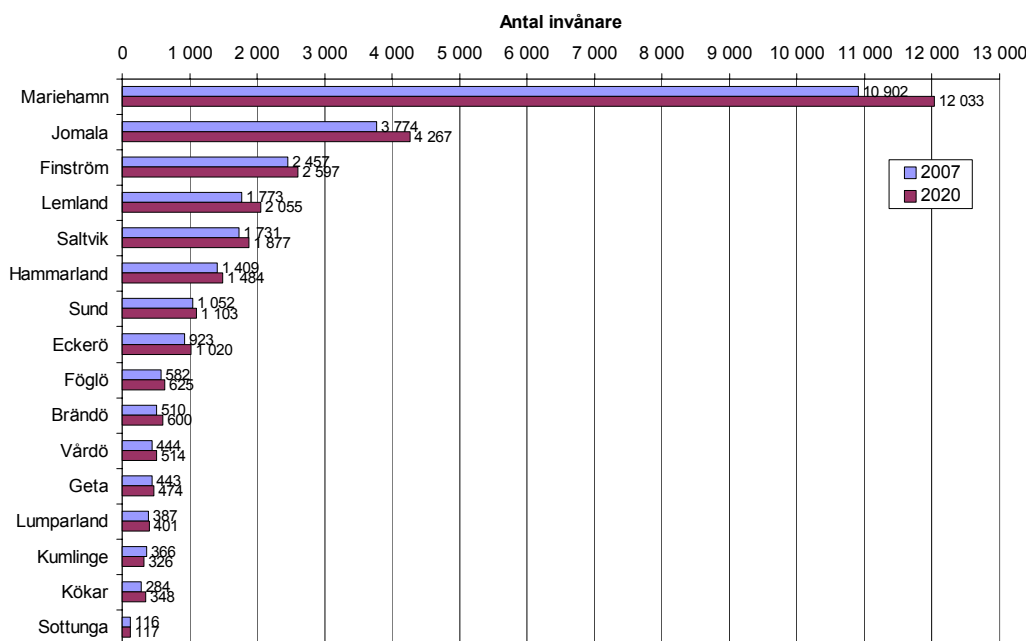
5. Befolkningsutvecklingen per åldersgrupp och kommun

Uppdragsgivaren efterfrågade speciellt i denna rapport kommunvisa befolkningsprognoser och uppgifter om antalet inflyttade till Åland från utlandet per kommun och åldersgrupp.

5.1 Befolkningsprognoser

I vårens rapport har ÅSUB sålunda tagit med diagram samt en tabell (se rapportens bilagedel) med uppgifter om antalet invånare i olika åldersgrupper den 31.12.2007 samt en prognos för åren 2015 och 2020 per kommun¹³. Valet av åldersgrupperna; 0-6 år, 6-15 år, 7-64 år, 65-74 år, 75-84 år och 85 år och äldre, är gjort för att de ska motsvara de grupper som används i beräkningarna av landskapsandelarna för socialvården och grundskolan.

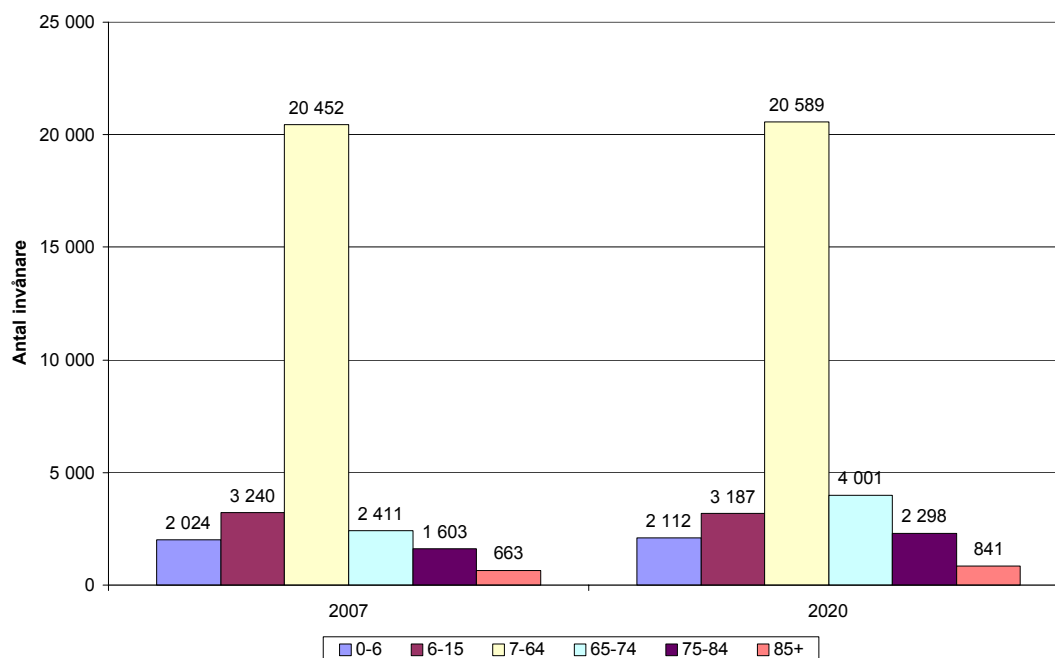
Figur 10. Antal invånare 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)

Som vi ser i figuren ovan förutspås antalet invånare från år 2007 till 2020 öka i samtliga åländska kommuner förutom Kumlinge, i snitt med 10 procent för hela Åland. Antalet Mariehamnare förväntas öka med drygt 1.100 personer, Jomalaborna med knappt 500 och Lemlandsborna med nästan 300 invånare.

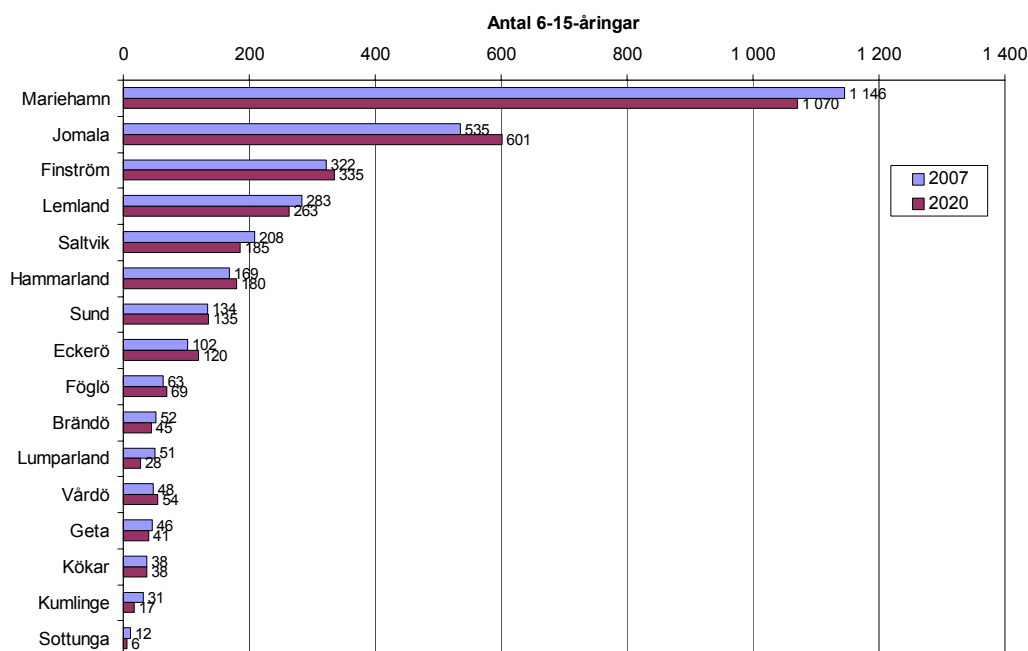
¹³ Befolkningsprognoserna är gjorda av Statistikcentralen i Finland och beaktar flyttningsrörelsen.

Figur 11. Antal invånare 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 per åldersgrupp (inkl. flyttningsrörelsen)

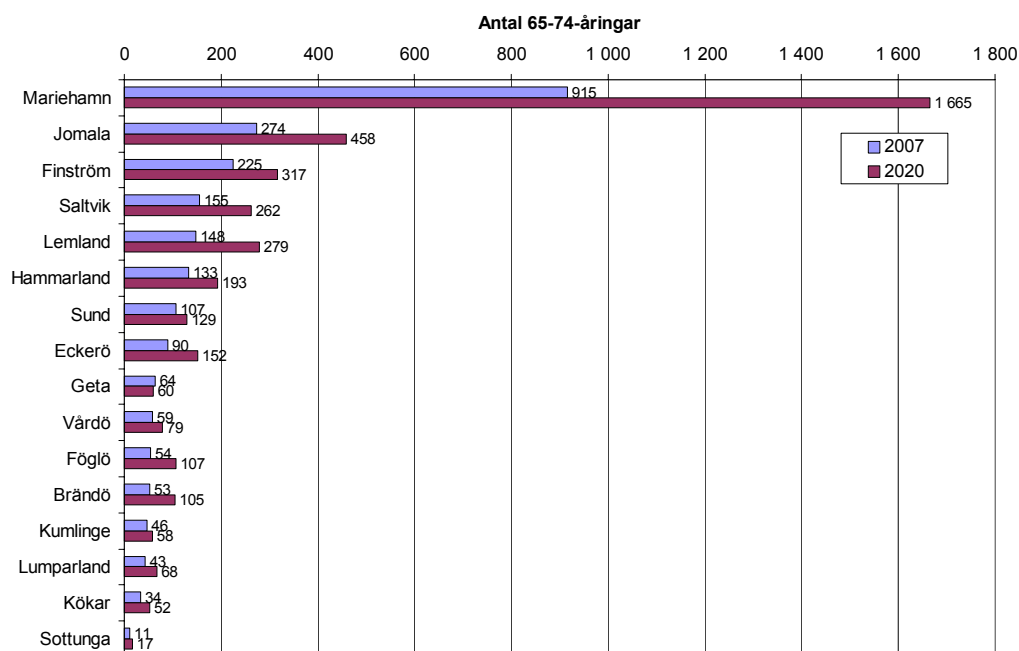
En fördelning av antalet invånare per åldersgrupp i *Figur 11* visar att åldersgruppen 65-74-åringar förväntas öka mest både i absoluta tal och procentuellt sett från år 2007 till 2020, med 66 procent eller 1.590 personer. Även antalet 75-84-åringar förväntas öka mycket, med nästan 700 personer eller 43 procent. Den äldsta åldersgruppen förväntas öka med ca 180 personer eller 27 procent. Antalet 6-15-åringar (grundskolelever) förväntas däremot minska något (-2 procent), medan den yngsta åldersgruppen förväntas öka något (+4 procent).

Figur 12. Antal 6-15-åringar 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)

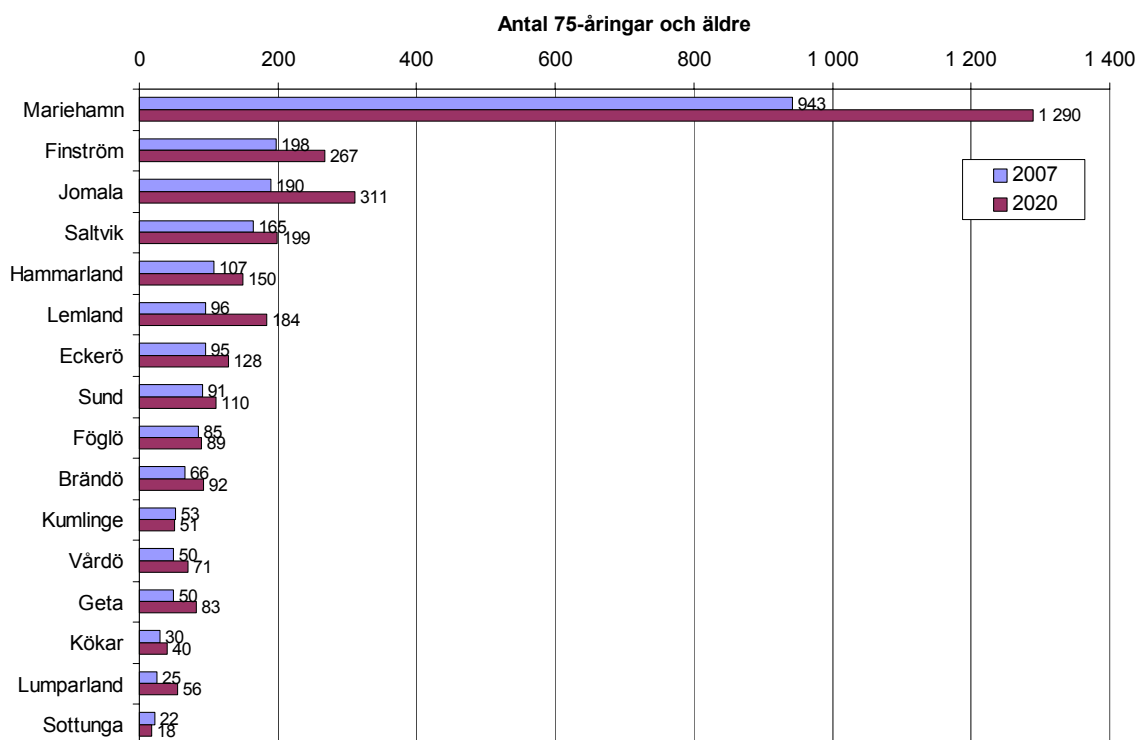
Såsom vi såg tidigare i *Figur 11* så förväntas antalet 6-15-åringar minska något från år 2007 till 2020 för hela Åland. Antalet elever i grundskolan förväntas minska med över 40 procent i Sottunga, Kumlinge och Lumparland. Dessutom uppskattas antalet 6-15-åringar minska i Brändö, Saltvik, Geta, Mariehamn och Lemland. I Mariehamn förväntas åldersgruppen minska med 7 procent, medan antalet barn förväntas stiga med 12 procent i Jomala.

Figur 13. Antal 65-74-åringar 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)

Antalet 65-74-åringar på Åland förväntas alltså öka med 66 procent eller nästan 1.600 personer från år 2007 till 2020. Åldersgruppen förväntas stiga i alla kommuner förutom Geta där 65-74-åringarna förväntas minska något (se *Figur 13*). I Föglö och Brändö beräknas denna åldersgrupp i det närmaste fördubblas. I Lemland visar prognosen på en ökning om 89 procent (ca +130 stycken) och i Mariehamn en ökning om 82 procent (+750 stycken).

Figur 14. Antal 75-åringar och äldre 31.12.2007 och enligt prognos för år 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)

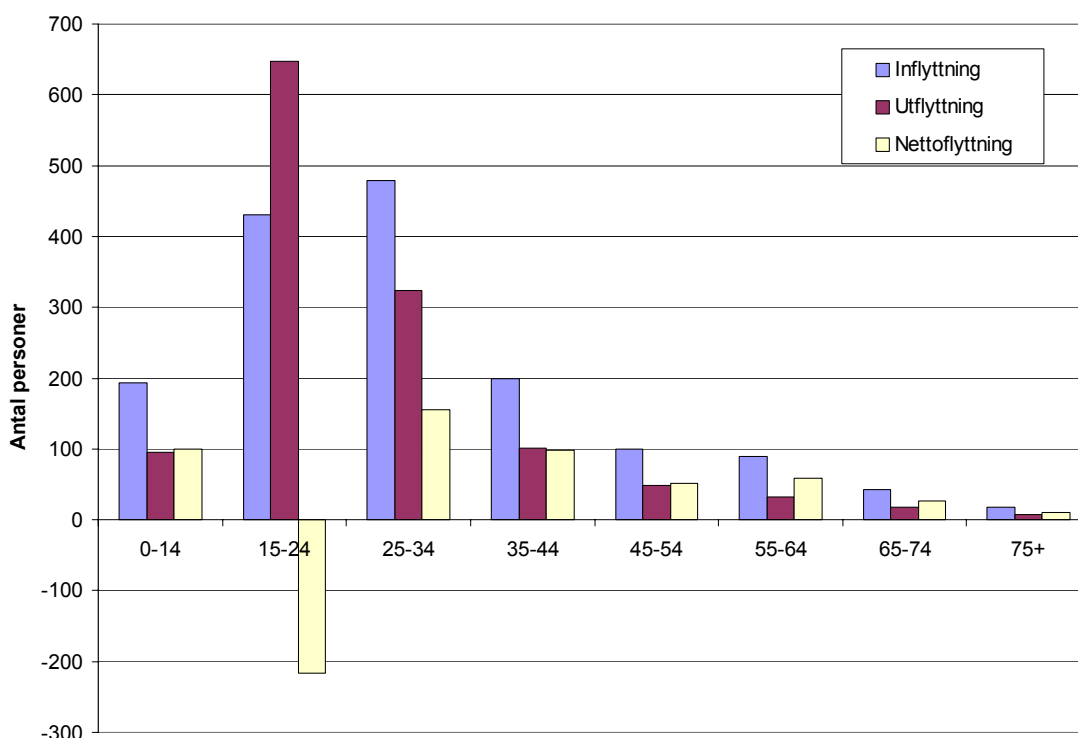

Antalet 75-åringar och äldre förväntas öka från år 2007-2020 i samtliga kommuner förutom skärgårdskommunerna Kumlinge och Sottunga. I Lumparland och Lemland förväntas antalet 75-åringar och äldre till och med fördubblas och i Geta och Jomala förväntas antalet stiga med över 60 procent. I Mariehamn förväntas denna åldersgrupp absolut sett öka mest, med 350 personer eller 37 procent.

5.2 Internationell in- och utflyttning

Uppdragsgivaren önskade även information om antalet inflyttade från utlandet per kommun och åldersgrupp. Bakgrunden är bland annat diskussionen kring beskattningen av de pensionärer som bor på Åland och lyfter svensk pension. I *Figur 15* nedan åskådliggörs den internationella in-, ut- och nettoflyttningen per åldersgrupp för hela Åland. I bilagan har vi även tagit med sammanställningar som visar den internationella flyttningen per kommun (se *tabellerna 16-18* i bilagan).

Figur 15. Internationell in-, ut- och nettoflyttning för hela Åland åren 2004-2006 sammantaget, antal personer

Som vi ser i figuren ovan är den internationella inflyttningen till Åland större än utflyttningen från Åland för samtliga åldersgrupper förutom för ungdomarna i åldersgruppen 15-24. Vi ser också i figuren att 15-34-åringarna flyttar mest, men att man tenderar att flytta mindre med åldern.

Under åren 2004-2006 flyttade totalt 1.553 personer till Åland från utlandet, av vilka 31 procent var i åldern 25-34 år, 28 procent 15-24 år, medan endast 4 procent var 65 år och äldre (se *Tabell 16*). I Geta var de inflyttade 65-åringarnas andel av det totala antalet inflyttade från utlandet störst (19 procent) fast det bara rörde sig om 4 personer under åren 2004-2006. Till Mariehamn flyttade dock under perioden flest pensionärer, 26 stycken av totalt 61 pensionärer som flyttade till Åland.

Det är intressant att notera att flyttningsnettot för 55-64-åringarna, det vill säga de som representerar de som just ska gå eller just har gått i pension, är högre jämfört med flyttningsnettot för 45-54-åringarna och de som fyllt 65 år.

Största andelen inflyttade 0-14-åringar från utlandet hade Eckerö, 19 procent eller 16 stycken barn. Av de totalt 194 inflyttade barnen flyttade 95 stycken till Mariehamn och 23 till Jomala.

Bilagor

Tabell 11. Preliminär förvärvsinkomstskatte­kalkyl (enligt debitering^a), Mariehamn april 2008 (1.000 euro)

	2006	2007**	2008**	2009**
Förvärvsinkomster	239 650	249 272	259 895	270 907
<i>förändring, %</i>	2,4	4,0	4,3	4,2
därav utlandsinkomster	13 187	13 000	13 000	13 000
Avdrag, riks-	46 585	44 710	47 197	48 021
Avdrag för inkomstens förvärvande	4 197	4 323	4 582	4 701
Förvärvsinkomstavdrag	18 524	15 859	17 403	17 403
Grundavdrag	1 727	1 727	1 727	1 727
Övriga avdrag	22 137	22 801	23 485	24 190
Avdrag, åländska	4 143	14 104	14 606	15 213
Resekostnadsavdrag	666	696	730	764
Studielåneavdrag	90	93	95	98
Sjukdomskostn.avdrag	2 994	2 799	2 855	2 912
Studieavdrag	393	401	409	417
Allmänt avdrag	0	10 115	10 517	11 021
Avdrag, sammanlagt	50 728	58 814	61 803	63 234
Beskattningsbar inkomst	188 922	190 459	198 092	207 673
Skattesats	16,00	16,00	16,00	16,00
Kalkylerad skatt	30 228	30 473	31 695	33 228
Övr. avdrag från skatten mm.	1 939	1 997	2 057	2 119
Debiteras	28 289	28 476	29 638	31 109
<i>förändring, %</i>	3,0	0,7	4,1	5,0
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	176 804	177 977	185 237	194 431
<i>förändring, %</i>	3,0	0,7	4,1	5,0

^aDe debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Tabell 12. Preliminär förvärvsinkomstskatte­kalkyl (enligt debitering^a), landsbygden april 2008 (1.000 euro)

	2006	2007**	2008**	2009**
Förvärvsinkomster	252 955	264 467	277 145	288 168
<i>förändring, %</i>	3,0	4,6	4,8	4,0
därav utlandsinkomster	14 131	14 080	14 080	14 080
Avdrag, riks-	54 953	52 709	55 467	56 412
Avdrag för inkomstens förvärvande	4 788	4 932	5 228	5 363
Förvärvsinkomstavdrag	22 387	19 237	20 913	20 913
Grundavdrag	2 354	2 354	2 354	2 354
Övriga avdrag	25 424	26 187	26 972	27 781
Avdrag, åländska	9 034	19 317	20 128	20 930
Resekostnadsavdrag	5 048	5 295	5 550	5 786
Studielåneavdrag	80	82	85	87
Sjukdomskostn.avdrag	3 483	3 257	3 322	3 388
Studieavdrag	423	431	440	449
Allmänt avdrag	0	10 252	10 732	11 220
Avdrag, sammanlagt	63 987	72 026	75 595	77 342
Beskattningsbar inkomst	188 968	192 440	201 550	210 826
Skattesats	17,55	17,47	17,44	17,44
Kalkylerad skatt	33 141	33 626	35 135	36 749
Övr. avdrag från skatten mm.	2 314	2 382	2 451	2 523
Debiteras	30 826	31 245	32 684	34 226
<i>förändring, %</i>	5,5	1,4	4,6	4,7
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	175 788	178 829	187 494	196 361
<i>förändring, %</i>	3,7	1,7	4,8	4,7

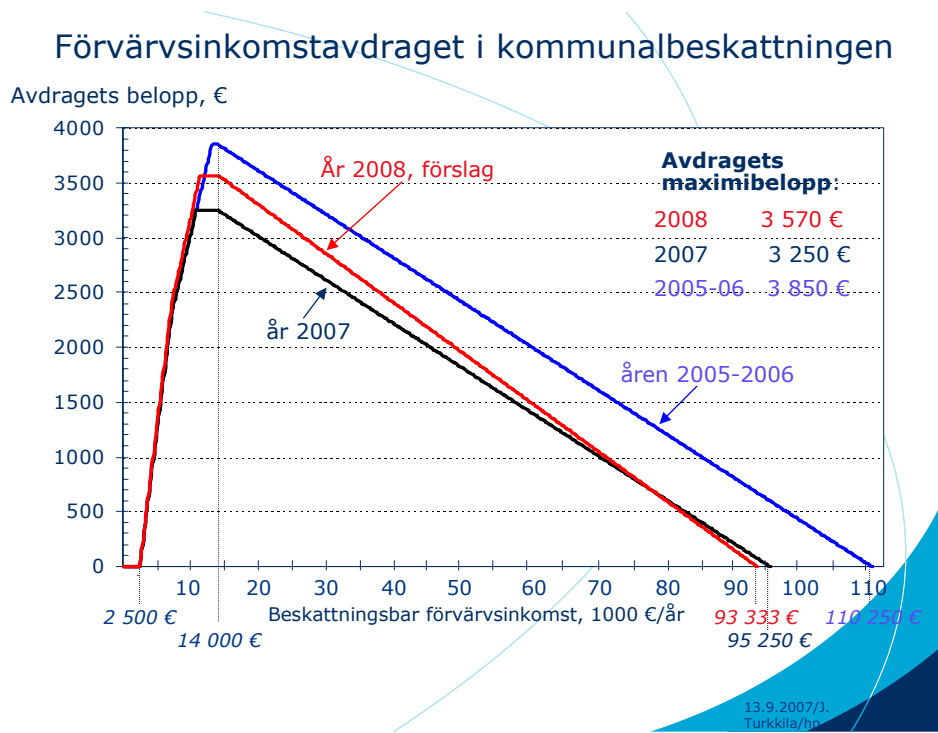
^aDe debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Tabell 13. Preliminär förvärvsinkomstskatte­kalkyl (enligt debitering[⊘]), skärgården april 2008 (1.000 euro)

	2006	2007**	2008**	2009**
Förvärvsinkomster	41 857	43 129	44 419	45 788
<i>förändring, %</i>	3,3	3,0	3,0	3,1
därav utlandsinkomster	3 218	3 220	3 220	3 220
Avdrag, riks-	1	9 889	1	1
Avdrag för inkomstens förvärvande	778	800	846	867
Förvärvsinkomstavdrag	3 426	2 932	3 194	3 194
Grundavdrag	559	559	559	559
Övriga avdrag	5 435	5 598	5 766	5 939
Avdrag, ålä dska	1 101	2 712	2 783	2 870
Resekostnadsavdrag	385	400	419	434
Studielåneavdrag	11	11	12	12
Sjukdomskostn.avdrag	643	601	613	625
Studieavdrag	62	63	65	66
Allmänt avdrag	0	1 636	1 675	1 733
Avdrag, sammanlagt	11 299	12 601	13 148	13 429
Beskattningsbar inkomst	30 558	30 528	31 271	32 360
Skattesats	17,73	17,73	17,52	17,52
Kalkylerad skatt	5 429	5 426	5 489	5 679
Övr. avdrag från skatten mm.	426	430	434	439
Debiteras	5 0	4 9	5 0	5 2
<i>förändring, %</i>	5,5	-0,2	1,2	3,7
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	28 178	28 124	28 819	29 883
<i>förändring, %</i>	4,9	-0,2	2,5	3,7

⊘De debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Figur 16. Utvecklingen av förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen

Tabell 14. Självriskandel enligt bosättningsstrukturgrupp för specialomsorgen, barnskyddet och missbrukarvården

B	strukturgrupp	Självrisk
		57,00%
		65,00%
		70,00%
	7	85,00%
	8	88,00%

Tabell 15. Antal invånare per kommun 31.12.2007 och enligt prognos för 2015 och 2020 (inkl. flyttningsrörelsen)

Kommun	År	Totalt	0-6	6-15	7-64	65-74	75-84	85+
Brändö	2007	510	30	52	361	53	54	12
Brändö	2015	571	28	45	373	99	43	28
Brändö	2020	600	27	45	376	105	67	25
Eckerö	2007	923	70	102	668	90	61	34
Eckerö	2015	984	71	119	666	145	70	32
Eckerö	2020	1 020	70	120	670	152	95	33
Finström	2007	2 457	206	322	1 828	225	131	67
Finström	2015	2 535	215	326	1 801	292	165	62
Finström	2020	2 597	217	335	1 796	317	199	68
Föglö	2007	582	39	63	404	54	58	27
Föglö	2015	608	35	77	403	97	44	29
Föglö	2020	625	36	69	393	107	60	29
Geta	2007	443	24	46	305	64	34	16
Geta	2015	456	35	36	294	62	47	18
Geta	2020	474	37	41	294	60	62	21
Hammarland	2007	1 409	121	169	1 048	133	84	23
Hammarland	2015	1 457	119	169	1 021	189	90	38
Hammarland	2020	1 484	119	180	1 022	193	106	44
Jomala	2007	3 774	389	535	2 921	274	136	54
Jomala	2015	4 067	369	589	3 050	414	177	57
Jomala	2020	4 267	381	601	3 117	458	245	66
Kumlinge	2007	366	15	31	252	46	37	16
Kumlinge	2015	328	11	19	221	42	39	15
Kumlinge	2020	326	11	17	206	58	36	15
Kökar	2007	284	21	38	199	34	20	10
Kökar	2015	331	21	36	228	50	22	10
Kökar	2020	348	23	38	233	52	26	14
Lemland	2007	1 773	151	283	1 378	148	78	18
Lemland	2015	1 950	168	253	1 411	236	98	37
Lemland	2020	2 055	178	263	1 414	279	140	44
Lumparland	2007	387	23	51	296	43	19	6
Lumparland	2015	393	18	32	268	67	31	9
Lumparland	2020	401	18	28	259	68	45	11
Mariehamn	2007	10 902	686	1 146	8 358	915	643	300
Mariehamn	2015	11 616	743	1 039	8 365	1 451	737	320
Mariehamn	2020	12 033	758	1 070	8 320	1 665	942	348
Saltvik	2007	1 731	129	208	1 282	155	129	36
Saltvik	2015	1 816	120	191	1 293	226	123	54
Saltvik	2020	1 877	124	185	1 292	262	138	61
Sottunga	2007	116	3	12	80	11	15	7
Sottunga	2015	117	4	7	81	16	9	7
Sottunga	2020	117	4	6	78	17	12	6
Sund	2007	1 052	81	134	773	107	66	25
Sund	2015	1 068	76	121	770	126	73	23
Sund	2020	1 103	78	135	786	129	81	29
Vårdö	2007	444	36	48	299	59	38	12
Vårdö	2015	488	29	55	325	65	51	18
Vårdö	2020	514	31	54	333	79	44	27

Tabell 16. Internationell inflyttning sammantaget för åren 2004-2006 enligt ålder och kommun

Kommun	Totalt	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+
Åland	1553	194	430	479	199	100	90	43	18
Brändö	29	5	3	7	3	1	7	1	2
Eckerö	83	16	19	18	12	8	4	5	1
Finström	103	15	19	31	15	9	7	5	2
Föglö	36	5	15	7	0	3	5	0	1
Geta	21	1	5	4	2	1	4	3	1
Hammarland	66	9	23	15	9	4	5	1	0
Jomala	151	23	43	42	21	13	5	3	1
Kumlinge	11	1	3	1	4	0	2	0	0
Kökar	12	1	1	2	3	2	2	0	1
Lemland	71	11	16	16	16	4	7	1	0
Lumparland	15	1	3	1	0	6	4	0	0
Mariehamn	832	95	245	301	97	39	29	19	7
Saltvik	60	4	18	17	7	3	4	5	2
Sottunga	6	1	3	1	1	0	0	0	0
Sund	27	1	9	8	3	2	4	0	0
Vårdö	30	5	5	8	6	5	1	0	0

Tabell 17. Internationell utflyttning sammantaget för åren 2004-2006 enligt ålder och kommun

Kommun	Totalt	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+
Åland	1273	95	647	324	101	49	32	17	8
Brändö	7	0	3	2	0	0	2	0	0
Eckerö	56	5	26	12	6	2	0	2	3
Finström	74	7	33	22	5	3	2	1	1
Föglö	27	1	13	10	0	1	1	1	0
Geta	21	4	8	3	2	1	1	1	1
Hammarland	56	2	32	11	6	3	2	0	0
Jomala	167	14	93	37	11	10	0	2	0
Kumlinge	13	2	7	2	2	0	0	0	0
Kökar	9	2	2	1	3	0	0	0	1
Lemland	70	3	46	9	3	3	4	2	0
Lumparland	21	2	11	3	0	2	2	1	0
Mariehamn	645	42	317	194	54	20	12	5	1
Saltvik	58	9	28	11	6	0	3	0	1
Sottunga	5	0	3	0	1	0	1	0	0
Sund	33	1	20	5	2	2	1	2	0
Vårdö	11	1	5	2	0	2	1	0	0

Tabell 18. Internationellt flyttningsnetto sammantaget för åren 2004-2006 enligt ålder och kommun

Kommun	Totalt	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75+
Åland	280	99	-217	155	98	51	58	26	10
Brändö	22	5	0	5	3	1	5	1	2
Eckerö	27	11	-7	6	6	6	4	3	-2
Finström	29	8	-14	9	10	6	5	4	1
Föglö	9	4	2	-3	0	2	4	-1	1
Geta	0	-3	-3	1	0	0	3	2	0
Hammarland	10	7	-9	4	3	1	3	1	0
Jomala	-16	9	-50	5	10	3	5	1	1
Kumlinge	-2	-1	-4	-1	2	0	2	0	0
Kökar	3	-1	-1	1	0	2	2	0	0
Lemland	1	8	-30	7	13	1	3	-1	0
Lumparland	-6	-1	-8	-2	0	4	2	-1	0
Mariehamn	187	53	-72	107	43	19	17	14	6
Saltvik	2	-5	-10	6	1	3	1	5	1
Sottunga	1	1	0	1	0	0	-1	0	0
Sund	-6	0	-11	3	1	0	3	-2	0
Vårdö	19	4	0	6	6	3	0	0	0

Referenser

Finlands Kommunförbund, Kommunalekonomi: Nr 5/2007 december, Helsingfors

Finlands Kommunförbund, Kommunalekonomi: Nr 1/2008 april, Helsingfors

Finlands Kommunförbund, Löner och socialskyddsavgifter (31.3.2008),
www.kommunerna.net

Finlands Kommunförbund, Prognos för kommunernas skatteintäkter (14.3.2008),
www.kommunerna.net

Finlands Kommunförbund, Skatter och statsandelar (13.3.2008), www.kommunerna.net

Statistikcentralens befolkningsprognoser och uppgifter om internationell flyttning

ÅSUB Rapport 2008:3, Konjunkturläget våren 2008

ÅSUB Meddelande Offentliga sektorn 2008:1, Kommunernas och kommunalförbundens budgeter 2008

ÅLANDS STATISTIK OCH UTREDNINGSGSBYRÅ

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgift är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomisk-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna ÅSUB Statistik och ÅSUB Statistikmeddelande, medan serien ÅSUB Rapport innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och samhälle.

Mer information om verksamheten och publikationer finns på ÅSUB:s hemsida www.asub.ax

ÅLANDS STATISTIK- OCH
UTREDNINGSGSBYRÅ

Tfn +358 (0)18 25490
Fax +358 (0)18 19495
info@asub.ax
www.asub.ax

Ålandsvägen 26
PB 1187
AX-22 111 MARIEHAMN